

พุทธวจน ๑ ชมราวาสชั้นเลิศ

ภิกษุ ท. !

ความรู้สึที่ได้เกิดขึ้นแก่เราว่า ผลวิบากแห่งกรรม ๓ อย่างนี้แล
ที่ทำให้เรามีฤทธิ์มาก... มีอานุภาพมาก... คือ

- (๑) ทาน การให้
- (๒) ทมะ การบิบบ้างคับใจ ,
- (๓) สัจญมะ การตำรวมระวัง , ดังนี้

อิติวุ. พุ. ๒๕/๒๔๐/๒๐๐.

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงเป็นที่รัก ที่เจริญใจ
ที่เคารพ ที่ยกย่อง ของเพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ด้วยกันทั้งหลาย”
ดังนี้ก็ดี...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงเป็นผู้มีลาภ...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงอดทนได้ซึ่งความ
ไม่ยินดี และความยินดี...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงอดทนความขลาด
กลัวได้...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงได้ตามต้องการ ได้
ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ซึ่งฉันททั้ง ๔...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงเป็นโสดาบัน ...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงเป็นสกทาคามี ...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงเป็นโอปปาติก
(อนาคามี) ดังนี้ก็ดี...

ภิกษุ ท. ! ถ้าภิกษุหากจำนง ว่า “เราพึงทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ
ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ในทิวฐธรรมเทียว เข้าถึงแล้วแลอยู่” ดังนี้ก็ดี, เธอ
พึงทำให้บริบูรณ์ในศีลทั้งหลาย พึงตามประกอบในธรรมเป็นเครื่องสงบ
แห่งจิตในภายใน เป็นผู้ไม่เห็นห้วงในฉนทาน ประกอบพร้อมแล้วด้วย
วิปัสสนา และให้วัตรแห่งผู้อยู่สุญญาการทั้งหลายเจริญงอกงามเกิด

พุทธวจน

| ฉบับ ๗ | ขรaval๑ล๑น๑น๑เล๑ค |

พุทธวจนสถาบัน
ร๑วม๑กัน๑ด๑ก๑ษา๑ ๑ป๑ก๑ร๑บ๑ต๑ดี๑ เ๑ษ๑แ๑ด๑คำ๑ของ๑ต๑ถ๑า๑ค๑ด

พุทธวจน

ฉบับ ๗) ฌราวาสชั้นเลิศ

สื่อธรรมะนี้ จัดทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสู่สาธารณชน
เป็นธรรมทาน

ลิขสิทธิ์ในต้นฉบับนี้ได้รับการสงวนไว้
ไม่สงวนสิทธิ์ในการจัดทำจากต้นฉบับเพื่อเผยแพร่ในทุกรณี
ในการจัดทำหรือเผยแพร่ โปรดใช้ความละเอียดรอบคอบ
เพื่อรักษาความถูกต้องของข้อมูล
ขอคำปรึกษาด้านข้อมูลในการจัดทำเพื่อความสะดวกและประหยัด
ติดต่อได้ที่ คุณศรชา โทร.๐๘๑-๕๑๓-๑๖๑๑
หรือ คุณอารีวรรณ โทร.๐๘๕-๐๕๘-๖๘๘๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ศิลปกรรม วิชา เสริมสวัสดิ์ศรี
ที่ปรึกษาศิลปกรรม จำนวนค์ ศรีนวล, ธนา วาสิกศิริ

จัดทำโดย มูลนิธิพุทธโฆษณ์
(เว็บไซต์ www.buddhakos.org)

ดำเนินการพิมพ์โดย บริษัท คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๐-๒๒๕๒ โทรสาร ๐-๒๘๐๐-๓๖๔๕

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	๑
วิธีตรวจสอบว่าเป็นคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าหรือไม่	๒
คำอนุโมทนา	๓
ฆราวาสกับแคบ เป็นทางมาแห่งฐิติ	๕
การดำรงชีพชอบโดยทิศ ๖ ของฆราวาส	๗
การตอบแทนคุณมารดาบิดาอย่างสูงสุด	๑๗
ภัยที่แม่ลูกก็ช่วยกันไม่ได้	๑๙
สิ่งที่ทุกคนปรารถนาจะได้	๒๓
ความอยากเป็นเหตุแห่งความทุกข์	๒๙
ทุกข์ที่เกิดจากหนี้	๓๑
หลักดำรงชีพเพื่อประโยชน์สุขในวันนี้	๓๗
เหตุเจริญและเหตุเสื่อม แห่งทรัพย์ ๔ ประการ	๔๕
หลักดำรงชีพเพื่อประโยชน์สุขในเวลาถัดต่อมา	๕๐
ฆราวาสชั้นเลิศ	๕๔
นรกที่ร้ายกาจของมนุษย์	๕๖

	หน้า
วาทของสัตว์บุรุษ	๖๑
วาทของอสัตว์บุรุษ	๖๔
วิธีปฏิบัติทางจิต เมื่อถูกติเตียนหรือทำร้ายร่างกาย	๖๗
การวางจิตเมื่อถูกกล่าวหา	๗๐
วาทของสะเกีใหม่	๗๔
วาทที่ไม่มีมีโทษ	๗๗
กุ่มุพเพสันนิวาต	๗๙
ภรรยา ๗ จำพวก	๘๑
มนุษย์ผี	๘๖
เข้าใจเรื่องกรรม เรื่องควรทราบเกี่ยวกับกรรมทั้ง ๖ แจ่มุม	๙๑
กรรมเปรียบด้วยก้อนเกลือ	๙๕
กรรมที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม	๙๙
วิธีดับกรรม	๑๐๓
วิบากกรรมอย่างเบาของหมู่อัตว์	๑๐๔
ฉลาดในเรื่องกรรม	๑๐๗
วินิจฉัยกรรม	๑๑๐

	หน้า
การบวชที่ไร้ประโยชน์	๑๑๔
สังฆทานดีกว่า !	๑๑๗
ห้ามผู้อื่นให้ทาน ชื่อว่าไม่ใช่มิตร	๑๒๑
ผลแห่งทาน	๑๒๔
ทาน ที่จัดว่าเป็น มหาทาน	๑๓๐
ผู้ให้โภชนะ	๑๓๓
กัลยาณมิตร คือ อริยมรรค	๑๓๔
สังสารวัฏ ไม่ปรากฏที่สุดแก่สัตว์ผู้มีวิชา	๑๓๗
น้ำตาที่เราได้ร้องไห้มาแล้วทั้งหมด	๑๓๙
สุข ทุกข์ ที่เราได้ประสบมาแล้วทุก ๆ รูปแบบ	๑๔๑
ที่รักที่เจริญใจในโลก	๑๔๓
ทางแห่งความสิ้นทุกข์	๑๔๕

บทนำ

หนังสือ “พุทธวจน ฉบับ ขรรษาสดั้งเดิม” ได้จัดทำขึ้น ด้วยปรารถนาเหตุที่ว่า หลายคนยังเห็นคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า เป็นสิ่งที่ยาก หรือเป็นสิ่งที่ไกลตัวเกินไป ทำให้มีน้อยคนนักที่จะหันมาใส่ใจศึกษาคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างจริงจัง ทั้งๆที่พระองค์ได้ตรัสไว้แล้วว่า คำสอนที่พระองค์ตรัสสอนทั้งหมดนั้น **บริสุทธิบริบูรณ์แล้วสิ้นเชิง** อีกทั้งคำสอนนั้น ยังเป็นสิ่งที่เรียกว่า “อกาลิโก” คือใช้ได้ไปตลอด ไม่มีคำว่าเก่าหรือล้าสมัย และใช้ได้กับบุคคลทุกคน อันจะเห็นได้จากในสมัยพุทธกาลที่พุทธบริษัท ๔ ทั้งหลายนั้น มีคนจากหลายชาติและวรรณะ นอกจากนี้พระองค์ยังได้ตรัสอีกว่า บุคคลที่ท่านตรัสสอนนั้นมีตั้งแต่ พรหม เทวดา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปจนถึง ปุถุชนคนธรรมดาทั่วไป และทุกคนนั้น เมื่อนำคำสอนของพระองค์ไปปฏิบัติแล้ว ก็สามารถแก้ทุกข์หรือดับทุกข์ให้กับตนเองได้ทั้งสิ้น

คณะงานธรรมวัตนาป่าพง

พฤษภาคม ๒๕๕๓

วิธีตรวจลอบว่า

เป็นคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าหรือไม่

ภิกษุ ท.! ถ้าภิกษุในธรรมวินัยนี้ จะฟังกล่าวอย่างนี้ว่า
ข้าพเจ้าฟังมาแล้ว ได้รับมาแล้วเฉพาะพระพักตร์ พระผู้มีพระภาค
ว่า นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัยนี้ เป็นคำสอนของพระศาสดา, ดังนี้,
พวกเธออย่าฟังรับรอง, อย่าฟังคัดค้าน.

เธอกำหนดเนื้อความนั้นให้ดี แล้วนำไปสอบสวนในสูตร

นำไปเทียบเคียงในวินัย,

ถ้าลงกันไม่ได้ เทียบเคียงกันไม่ได้

ฟังแน่ใจว่านั่นไม่ใช่คำของพระผู้มีพระภาคแน่นอน

ภิกษुरुูปนั้นจำมาผิด, พวกเธอฟังทิ้งคำเหล่านั้นเสีย;

ถ้าลงกันได้ เทียบเคียงกันได้

ฟังแน่ใจว่า นั่นเป็นคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าแน่แล้ว

ภิกษुरुูปนั้นจำมาอย่างดีแล้ว, พวกเธอฟังรับเอาไว้...

คำอนุโมทนา

ขออนุโมทนา กับคณะผู้จัดทำ หนังสือพุทธวจน ฉบับ “ขรรวาสชั้นเลิศ” ในเจตนาอันเป็นกุศล ที่มีความตั้งใจ เผยแผ่คำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าที่ออกจากพระโอษฐ์ ของพระองค์เอง ทั้งหมดที่ท่านตรัสรู้ในหลายแง่มุมที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิต วิธีแก้อทุกข์ ฯลฯ ตามหลักพุทธวจนง่าย ๆ เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาและนำมาปฏิบัติเพื่อให้ถึงความพ้นทุกข์ ด้วยเหตุอันดีนี้ ของจงเป็นพลวปัจจัย ให้ผู้มีส่วนร่วมในการทำหนังสือเล่มนี้และผู้ที่ได้อ่าน ได้ศึกษา ฟังเกิดปัญญา ได้ดวงตาเห็นธรรม พ้นทุกข์ในชาตินี้เทอญ

ขออนุโมทนา

พระศีกฤทธิ โสตุถิมโโล

การมีธรรม
ของตถาคตอยู่ในโลก
คือความสุขของโลก

ขรรษาฉบับแคบ เป็นทางมาแห่งฐิติ

ภิกษุ ท. ! ตถาคตเกิดขึ้นในโลกนี้ เป็นพระอรหันต์ ผู้ตรัสรู้ชอบด้วยตนเอง สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ ดำเนินไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถิฝีกคนที่ควรฝีกไม่มี ใครยิ่งกว่า เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ เป็นผู้เบิกบาน แล้วจําแนกธรรมออกสั่งสอนสัตว์.

ภิกษุ ท. ! ตถาคตนั้น ได้ทำให้แจ้งซึ่งโลกนี้ กับทั้งเทวดา มาร พรหม ซึ่งหมู่สัตว์ กับทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ ด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว ประกาศให้ผู้อื่นรู้แจ้งตาม

ตถาคตนั้น แสดงธรรมไพเราะ ในเบื้องต้น ในท่ามกลาง และในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้ง อรรถะ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธบริบูรณ์สิ้นเชิง.

คหบดีหรือบุตรคหบดี หรือคนที่เกิดในตระกูล อื่นใดในภายหลัง ย่อมฟังธรรมนั้น. ครั้นฟังแล้ว ย่อมเกิด ศรัทธาในตถาคต. กุลบุตรนั้นผู้ประกอบอยู่ด้วยศรัทธา ย่อมพิจารณาเห็นว่า

“ขรรวาส คับแคบ เป็นทางมาแห่งฐิติ;

ส่วน บรรพชา เป็นโอกาสว่าง

มันไม่เป็นไปได้โดยง่ายที่เราผู้อยู่ครองเรือนเช่นนี้
จะประพฤติพรหมจรรย์นั้น ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์โดย
ส่วนเดียว เหมือนสังข์ที่เขาขัดสะอาดดีแล้ว. ถ้ากระไร
เราพึงปลงผมและหนวด ครองผ้าข้อมผ้าด ออกจากเรือนไป
บวชเป็นผู้ไม่มีเรือนเถิด....” .

ม. ม. ๑๒/๔๘๕/๔๕๔.

การดำรงชีพชอบโดยทิศ ๖ ของขรรยาวาส

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! ในอริยวินัย มีการนอบน้อม
ทิศทั้งหกอย่างไร พระเจ้าข้า! พระองค์จงทรงแสดงธรรมที่เป็น
การนอบน้อมทิศทั้งหกในอริยวินัยเถิด”

คหบดีบุตร! เมื่อใด อริยสาวก ละเสียได้ซึ่ง
กรรมกิเลส ๔ ประการ ไม่กระทำความอันเป็นบาปโดย
ฐานะทั้งสี่ และไม่เสพทางเสื่อม (อบายมุข) แห่งโลกะ ๖ ทาง,
เมื่อนั้น เขาชื่อว่า เป็นผู้ปราศจากกรรมอันเป็นบาป
รวม ๑๔ อย่าง เป็นผู้ปิดกั้นทิศทั้งหกโดยเฉพาะแล้ว;
ด้วยอาการอย่างนี้ ชื่อว่า เขาปฏิบัติแล้วเพื่อชนะโลกทั้งสอง,
ทั้งโลกนี้และโลกอื่น เป็นอันเขาปรารถนาระทำครบถ้วนแล้ว
(อรหุโธ), เขาเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ภายหลังจากการตาย
เพราะการทำลายแห่งกาย, ดังนี้.

กรรมกิเลส ๔ ประการ อันอริยสาวกนั้น ละเสีย
ได้แล้ว เป็นอย่างไรเล่า?

คหบดีบุตร! ปาณาติบาต เป็นกรรมกิเลส.
อทินนาทาน เป็นกรรมกิเลส. กามเมสุมิจฉาจาร เป็น

กรรมกิเลส. มุสาวาท เป็นกรรมกิเลส. กรรมกิเลส ๔ ประการเหล่านี้ เป็นกรรมอันอริยสาวกนั้น ละขาดแล้ว.

อริยสาวก ไม่กระทำความอันเป็นบาปโดยฐานะทั้ง ๔ เป็นอย่างไรเล่า ?

ผู้ถึงซึ่งฉันทาคติ (ถ้าเอียงเพราะรัก) ชื่อว่ากระทำความอันเป็นบาป, ผู้ถึงซึ่งโทสาคติ (ถ้าเอียงเพราะเกลียด) ชื่อว่ากระทำความอันเป็นบาป, ผู้ถึงซึ่งโมหาคติ (ถ้าเอียงเพราะโง่เขลา) ชื่อว่ากระทำความอันเป็นบาป, ผู้ถึงซึ่งภยาคติ (ถ้าเอียงเพราะกลัว) ชื่อว่ากระทำอันเป็นบาป.

คหบดีบุตร ! เมื่อใดอริยสาวกไม่ถึงซึ่งฉันทาคติ ไม่ถึงซึ่งโทสาคติ ไม่ถึงซึ่งโมหาคติ ไม่ถึงซึ่งภยาคติ; เมื่อนั้น ชื่อว่า ไม่กระทำความอันเป็นบาปโดยฐานะทั้ง ๔ เหล่านี้, ดังนี้.

อริยสาวก ไม่เสพทางเสื่อมแห่งโลกะ ๖ ทาง เป็นอย่างไรเล่า ?

คหบดีบุตร ! การตามประกอบในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเนื่องด้วยของเมา คือสุราและเมรัย

เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ, การตามประกอบในการเที่ยวตามตรอกซอกในเวลาวิกาล เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ, การเที่ยวไปในที่ชุมนุมแห่งความเมา (สมุชชาภิรณ) เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ, การตามประกอบในธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทคือการพนัน เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ, การตามประกอบในบาปมิตร เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ, การตามประกอบในความเกียจคร้าน เป็นทางเสื่อมแห่งโภคะ.

คหบดีบุตร ! อริยสาวกเป็นผู้ปกปิดทิศทั้งหกโดยเฉพาะแล้ว เป็นอย่างไรเล่า ?

คหบดีบุตร ! ฟังทราบวา ทิศทั้งหกเหล่านี้ มีอยู่คือฟังทราบวา มารดาบิดา เป็นปรัตติมทิศ (ทิศเบื้องหน้า), ฟังทราบวา อาจารย์ เป็นทักษิณทิศ (ทิศเบื้องขวา), ฟังทราบวา บุตรภรรยา เป็นปัจฉิมทิศ (ทิศเบื้องหลัง), ฟังทราบวา มิตรสหาย เป็นอุตตรทิศ (ทิศเบื้องซ้าย), ฟังทราบวา ทาสกรรมกร เป็นเหนือภูมิทิศ (ทิศเบื้องต่ำ), ฟังทราบวา สมณพราหมณ์ เป็นอุपरิมทิศ (ทิศเบื้องบน).

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องหน้า

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องหน้าคือมารดาบิดา

อันบุตรพึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ ดังนี้ว่า

ท่านเลี้ยงเราแล้ว เราจักเลี้ยงท่าน ๑

เราจักทำกิจของท่าน ๑

เราจักดำรงวงศ์สกุล ๑

เราจักปฏิบัติตนเป็นทายาท ๑

เมื่อท่านทำกาละล่วงลับไปแล้ว

เราจักกระทำทักษิณอุทิศท่าน ๑

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องหน้าคือมารดาบิดา

อันบุตรพึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์บุตรโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ห้ามเสียดจากบาป ๑

ให้ตั้งอยู่ในความดี ๑

ให้ศึกษาศิลปปะ ๑

ให้มีคู่ครองที่สมควร ๑

มอบมรดกให้ตามเวลา ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องหน้านั้น เป็นอันว่ากุลบุตรนั้น

ปีดกันแล้ว เป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องขวา

ทบทวนบุตร ! ทิศเบื้องขวา คือ อาจารย์ อันศิษย์

พึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ด้วยการลุกขึ้นยืนรับ ๑

ด้วยการเข้าไปยืนคอยรับใช้ ๑

ด้วยการเชื่อฟังอย่างยิ่ง ๑

ด้วยการปรนนิบัติ ๑

ด้วยการศึกษาศิลปวิทยาโดยเคารพ ๑

ทบทวนบุตร ! ทิศเบื้องขวา คือ อาจารย์ อันศิษย์

ปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์

ศิษย์โดยฐานะ ๕ ประการ คือ

แนะนำดี ๑

ให้ศึกษาดี ๑

บอกศิลปวิทยาสั้นเชิง ๑

ทำให้เป็นที่รู้จักในมิตรสหาย ๑

ทำการคุ้มครองไว้ในทิศทั้งปวง ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องขวานั้น เป็นอันว่ากุลบุตรนั้น

ปิดกั้นแล้ว เป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องหลัง

กหบดีบุตร ! ทิศเบื้องหลัง คือ ภรรยา อันสามี

พึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ด้วยการยกย่อง ๑

ด้วยการไม่ดูหมิ่น ๑

ด้วยการไม่ประพาดินอกใจ ๑

ด้วยการมอบความเป็นใหญ่ในหน้าที่ให้ ๑

ด้วยการให้เครื่องประดับ ๑

กหบดีบุตร ! ทิศเบื้องหลัง คือ ภรรยา อันสามี

ปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์

สามีโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

จัดแจงการงานดี ๑

สงเคราะห์คนข้างเคียงดี ๑

ไม่ประพาดินอกใจ ๑

ตามรักษาทรัพย์ที่มีอยู่ ๑

ขยันขันแข็งในการงานทั้งปวง ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องหลังนั้น เป็นอันว่ากุลบุตรนั้น

ปิดกันแล้วเป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องซ้าย

ทบทวนบุตร! ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย

อันกุลบุตรพึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ด้วยการให้ปัน ๑

ด้วยการพุดจาไพเราะ ๑

ด้วยการประพุดติประโยชน์ ๑

ด้วยการวางตนเสมอกัน ๑

ด้วยการไม่กล่าวคำอันเป็นเครื่องให้แตกกัน ๑

ทบทวนบุตร! ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย

อันกุลบุตรปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ เหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว ๑

รักษาทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว ๑

เป็นที่พึงแก่มิตรเมื่อมีภัย ๑

ไม่ทอดทิ้งในยามมีอันตราย ๑

นับถือสมาชิกในวงศ์ของมิตร ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องซ้ายนั้น เป็นอันว่ากุลบุตรนั้น

ปิดกั้นแล้ว เป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องต่ำ

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องต่ำ คือ ทาสกรรมกร

อันนายพึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ด้วยให้ทำการงานตามกำลัง ๑

ด้วยการให้อาหารและรางวัล ๑

ด้วยการรักษาพยาบาลยามเจ็บไข้ ๑

ด้วยการแบ่งของมีรสประหลาดให้ ๑

ด้วยการปล่อยให้อิสระตามสมัย ๑

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องต่ำ คือ ทาสกรรมกร

อันนายปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์นายโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

เป็นผู้ลุกขึ้นทำงานก่อนนาย ๑

เลิกงานที่หลังนาย ๑

ถือเอาแต่ของที่นายให้ ๑

กระทำการงานให้ดีที่สุด ๑

นำเกียรติคุณของนายไปรำลือ ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องต่ำนั้น เป็นอันว่ากุสบุตรนั้น

ปิดกั้นแล้ว เป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

หน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องบน

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องบน คือ สมณพราหมณ์

อัญชลบุตรพึงปฏิบัติต่อโดยฐานะ ๕ ประการ คือ

ด้วยเมตตากายกรรม ๑

ด้วยเมตตาวาจกรรม ๑

ด้วยเมตตา मनกรรม ๑

ด้วยการไม่ปิดประตู (คือยินดีต้อนรับ) ๑

ด้วยการคอยถวายอามิสทาน ๑

คหบดีบุตร ! ทิศเบื้องบน คือ สมณพราหมณ์

ย่อมอนุเคราะห์กัลบุตรโดยฐานะ ๖ ประการ คือ

ห้ามเสียดจากบาป ๑

ให้ตั้งอยู่ในความดี ๑

อนุเคราะห์ด้วยใจอันงดงาม ๑

ให้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยฟัง ๑

ทำสิ่งที่ได้ฟังแล้วให้แจ่มแจ้งถึงที่สุด ๑

บอกทางสวรรค์ให้ ๑

เมื่อเป็นดังนี้ ทิศเบื้องบนนั้น เป็นอันว่ากัลบุตรนั้น
ปิดกั้นแล้ว เป็นทิศเกษม ไม่มีภัยเกิดขึ้น.

ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง
ความสันโดษ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง
ความคุ้นเคยกัน เป็นญาติอย่างยิ่ง
นิพพาน เป็นสุขอย่างยิ่ง

ร. พ. ๒๕/๔๒/๒๕.

การตอบแทนคุณมารดาบิดาอย่างสูงสุด

ภิกษุ ท. ! เรากล่าวการกระทำตอบแทนไม่ได้ง่าย
แก่ท่านทั้งสอง. ท่านทั้งสอง คือใคร ?

คือ มารดา ๑ บิดา ๑

ภิกษุ ท. ! บุตรพึงประทับประคองมารดาด้วย
บ่าข้างหนึ่ง พึงประทับประคองบิดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง เขามี
อายุ มีชีวิตอยู่ตลอดร้อยปี และเขาพึงปฏิบัติท่านทั้งสองนั้น
ด้วยการอบกลิ่น การนวด การให้อาบน้ำ และการตัด และ
ท่านทั้งสองนั้น พึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนบ่าทั้งสองของเขา
นั้นแหละ. ภิกษุ ท. ! การกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่า
อ้นบุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย.

ภิกษุ ท. ! อนึ่ง บุตรพึงสถาปนามารดาบิดาใน
ราชสมบัติ อ้นเป็นอิสราธิปตัย ในแผ่นดินใหญ่อ้นมีรัตนะ
๗ ประการมากหลายนี้ การกระทำกิจอย่างนั้น ยังไม่ชื่อว่า
อ้นบุตรทำแล้ว หรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย
ข้อนั้นเพราะเหตุไร ?

เพราะมารดาบิดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดง
โลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย

ส่วนบุตรคนใดยังมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธา ให้
สมาทานตั้งมั่นในสัทธาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา)

ยังมารดาบิดาผู้ทุศีล ให้สมาทานตั้งมั่นใน
ศีลสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล)

ยังมารดาบิดาผู้มีความตระหนี่ ให้สมาทานตั้งมั่น
ในจาคสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการบริจาค)

ยังมารดาบิดาทรมปัญญา ให้สมาทานตั้งมั่นใน
ปัญญาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยปัญญา)

ภิกษุ ท. ! ด้วยเหตุมีประมาณเท่านั้นแล การกระทำ
อย่างนั้นย่อมถือว่าอันบุตรนั้นทำแล้ว และทำตอบแทนแล้ว
แก่มารดาบิดา.

ภัยที่แม่ลูกก็ช่วยกันไม่ได้

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ ย่อมกล่าววาทย์ ที่มารดาและบุตรช่วยกันไม่ได้ (อมาตยาปุตติกภย) ว่ามีอยู่ ๓ อย่าง. ๓ อย่างคือ :-

มีสมัยที่ไฟไหม้ใหญ่ตั้งขึ้น ไหม้หมู่บ้าน ไหม้นิคม ไหม้นคร. ในสมัยนั้น มารดาไม่ได้บุตร (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้), บุตรก็ไม่ได้มารดา (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้).

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ ย่อมเรียกภยันี้ ว่าเป็นอมาตยาปุตติกภย อย่างที่หนึ่ง.

ภิกษุ ท. ! ข้ออื่นยังมีอีก คือมีสมัยที่มหาเมฆ ตั้งขึ้น เกิดน้ำท่วมใหญ่ พัดพาไปทั้งหมู่บ้าน ทั้งนิคม ทั้งนคร. ในสมัยนั้น มารดาไม่ได้บุตร (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้), บุตรก็ไม่ได้มารดา (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้).

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ ย่อมเรียกภยันี้ ว่าเป็นอมาตยาปุตติกภย อย่างที่สอง.

ภิกษุ ท. ! ข้ออื่นยังมีอีก คือมีสมัยที่มีภัย คือการกำเริบ (กบฏ) มาจากป่า ประชาชนขึ้นยานมีล้อ

หนีกระจัดกระจายไป. เมื่อภัยอย่างนี้เกิดขึ้น สมัยนั้น มารดาไม่ได้บุตร (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้), บุตรก็ไม่ได้มารดา (เป็นผู้ช่วยเหลืออะไรได้).

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ ย่อมเรียกภัยนี้ว่าเป็นอมาตยาปุตติกภัย อย่างที่สาม.

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ ย่อมกล่าวภัยที่มารดาและบุตรช่วยกันไม่ได้ ว่ามีอยู่ ๓ อย่าง เหล่านี้.

ภิกษุ ท. ! ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับ กล่าวสมათาปุตติกภัย (ภัยที่มารดาและบุตรช่วยกันได้) แท้ ๆ ๓ อย่างนี้ ว่าเป็น อมาตยาปุตติกภัย (ภัยที่มารดาและบุตรช่วยกันไม่ได้) ไปเสีย.

ภิกษุ ท. ! ภัย ๓ อย่าง ที่มารดาและบุตรช่วยกันได้นั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

สามอย่าง คือ สมัยที่ไฟไหม้ใหญ่ เป็นอย่างหนึ่ง, สมัยที่น้ำท่วมใหญ่ เป็นอย่างที่สอง, สมัยที่หนีโจรขบถ เป็นอย่างที่สาม; เหล่านี้บางครั้งมารดาและบุตรก็ช่วยกันและกัน ได้ แต่ปุถุชนผู้ไม่มีการสดับมากกล่าวว่า เป็นภัยที่มารดาและบุตรก็ช่วยกันไม่ได้ไปเสียทั้งหมด.

ภิกษุ ท. ! ภัยที่มารดาและบุตรช่วยกันไม่ได้
(โดยแท้จริง) ๓ อย่างเหล่านี้ มีอยู่สามอย่าง คือ

ภัยเกิดจากความแก่ (ชราภัย),

ภัยเกิดจากความเจ็บไข้ (พฺยาธิภัย),

ภัยเกิดจากความตาย (มรณภัย).

ภิกษุ ท. ! มารดาไม่ได้ตามปรารถนากับบุตรผู้แก่
อยู่อย่างนี้ว่า เราแก่เองเกิด บุตรของเราอย่าแก่เลย; หรือ
บุตรก็ไม่ได้ตามปรารถนาจะมารดาผู้แก่อยู่อย่างนี้ว่า
เราแก่เองเกิด มารดาอย่าแก่เลย ดังนี้.

มารดาก็ไม่ได้ตามปรารถนาว่า เราเจ็บไข้เองเกิด
มารดาของเราอย่าเจ็บไข้เลย; หรือบุตรก็ไม่ได้ตามปรารถนา
ว่า เราเจ็บไข้เองเกิด มารดาของเราอย่าเจ็บไข้เลย ดังนี้.

มารดาก็ไม่ได้ตามปรารถนาว่า เราตายเองเกิด
บุตรของเราอย่าตายเลย; หรือบุตรก็ไม่ได้ตามปรารถนา
ว่าเราตายเองเกิด มารดาของเราอย่าตายเลย ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! เหล่านี้แล เป็นภัยที่มารดาและบุตร
ช่วยกันไม่ได้ ๓ อย่าง.

ภิกษุ ท. ! หนทางมีอยู่ ปฏิปทามีอยู่ ย่อมเป็นไปได้
เพื่อเลิกละ ก้าวล่วงเสีย ซึ่งภัยทั้งที่เป็นสมตาศุขปฏิบัติภัย
และอมตาศุขปฏิบัติภัยอย่างละสาม ๆ เหล่านั้น.

ภิกษุ ท. ! หนทางหรือปฏิปทานั้นเป็นอย่างไรเล่า?

นั่นคือ อริยอัฏฐังคิกมรรค (อริยมรรคมีองค์ ๘)

นั่นเอง ได้แก่

สัมมาทิฏฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การทำความชอบ)

สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (เพียรชอบ)

สัมมาสติ (ระลึกชอบ) สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ).

ภิกษุ ท. ! นี้แหละหนทาง นี้แหละปฏิปทา
เป็นไปได้เพื่อเลิกละ ก้าวล่วงเสีย ซึ่งภัยทั้งที่เป็นสมตาศุขปฏิบัติภัย
และอมตาศุขปฏิบัติภัยอย่างละสาม ๆ เหล่านั้น.

สิ่งที่ทุกคนปรารถนาจะได้

คบดี! **กรรม ๔ ประการนี้** นำปรารถนา
น่ารักใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก.

กรรม ๔ ประการ เป็นอย่างไรเล่า ? คือ :-

ขอโทษจะงเกิดขึ้นแก่เราโดยทางกรรม นี้เป็นกรรม
ประการที่ ๑ อันนำปรารถนา น่ารักใคร่ นำพอใจ หาได้ยาก
ในโลก.

เราได้โทษะทั้งหลายโดยทางกรรมแล้ว ขอยศจง
เฟื่องฟูแก่เราพร้อมด้วยญาติและมิตรสหาย นี้เป็นกรรม
ประการที่ ๒ อันนำปรารถนา น่ารักใคร่ นำพอใจ
หาได้ยากในโลก.

เราได้โทษะทั้งหลายโดยทางกรรมแล้ว ได้ยศ
พร้อมด้วยญาติและมิตรสหายแล้ว ขอเราจงเป็นอยู่นาน
จงรักษาอายุให้ยั่งยืน นี้เป็นกรรม ประการที่ ๓ อันนำ
ปรารถนา น่ารักใคร่ นำพอใจ หาได้ยากในโลก.

เราได้โทษะทั้งหลายโดยทางกรรมแล้ว ได้ยศ
พร้อมด้วยญาติและมิตรสหายแล้ว เป็นอยู่นานรักษา อายุ

ให้ยั่งยืนแล้ว เมื่อตายแล้ว ขอเราจงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
นี่เป็นกรรม ประการที่ ๔ อันน่าปรารถนา น่ารักใคร่
น่าพอใจ หาได้ยากในโลก.

คหบดี! กรรม ๔ ประการนี้แล น่าปรารถนา
น่ารักใคร่ น่าพอใจ หาได้ยากในโลก.

คหบดี! กรรม ๔ ประการ ย่อมเป็นไปได้
กรรม ๔ ประการนี้ อันน่าปรารถนา น่ารักใคร่ น่าพอใจ
หาได้ยากในโลก กรรม ๔ ประการเป็นอย่างไรเล่า? คือ :-

สัทธสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศรัทธา) ๑

ศีลสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) ๑

จาคสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการบริจาค) ๑

ปัญญาสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยปัญญา) ๑ .

คหบดี! ก็ สัทธสัมปทาเป็นอย่างไรเล่า?

อริยสาวกในธรรมวินัย ย่อมเป็นผู้มีศรัทธา เชื้อ
พระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตว่า “เพราะเหตุอย่างนี้ๆ
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้

ชอบได้โดยพระองค์เอง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและ
จรรยา เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง เป็น
ผู้สามารถฝึกบรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า
เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น
ผู้เบิกบานด้วยธรรม เป็นผู้มีความจำเริญจำแนกธรรม
สั่งสอนสัตว์”. คหบดี ! นี้เรียกว่า สัทธัมปทา.

ก็สัทธัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้เว้นขาดจาก
ปาณาติบาต เป็นผู้เว้นขาดจากอกุทินนาทาน เป็นผู้เว้นขาด
จากกาเมสุมิจฉาจาร เป็นผู้เว้นขาดจากมุสาวาท เป็นผู้
งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้ง
แห่งความประมาท นี้เรียกว่า สัทธัมปทา.

ก็จาคธัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ มีใจปราศจากมลทิน
คือ ความตระหนี่ มีการบริจาคอันปล่อยแล้ว มีฝ่ามือ
อันชุ่ม ยินดีในการสละ เป็นผู้ควรแก่การขอ ยินดีในการให้
และการแบ่งปัน นี้เรียกว่า จาคธัมปทา.

ก็ปัญญาสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

บุคคลมีใจอันความโลภไม่สม่ำเสมอ คือ อภิชฌาครอบงำแล้ว ย่อมทำกิจที่ไม่ควรทำ ละเลยกิจที่ควรทำ เมื่อทำกิจที่ไม่ควรทำและละเลยกิจที่ควรทำเสีย ย่อมเสื่อมจากยศและความสุข บุคคลมีใจอันพยาบาท ถีนมิตระอุทธัจจกุกกุกจะ อันวิจิกิจนาคครอบงำแล้ว ย่อมทำกิจที่ไม่ควรทำ ละเลยกิจที่ควรทำ เมื่อทำกิจที่ไม่ควรทำและละเลยกิจที่ควรทำเสีย ย่อมเสื่อมจากยศและความสุข.

कहबदि ! उरियसवकनँनँलेरूँवँ अरिखनविसमलोगे (कवमलोगयँगरेगलँ) ऐनँउपकिलेस (तोगकेरँगरेरँहमग) हँगँजित यँमलेअरिखनविसमलोगेअनँऐनँउपकिलेसहँगँजित ऐसियँडँ रूँवँ पयववत (लडरँय) तिनमितर (कवमहनुँखिमख) उथरँजगुकुकुज (कवमपुँगँनँरँकव) विजिकिज (कवमलगँसगँस) ऐनँउपकिलेसहँगँजित यँमलेऐसियँगँसगँसतँऐनँउपकिलेस हँगँजितहेलँनँनँ .

कहबदि ! ऐँडँडँउरियसवकरूँवँअरिखनविसमलोगे ऐनँउपकिलेसहँगँजितडँगँऐँแล้ว ऐँडँनँनँयँमलेऐसियँडँ ऐँडँडँउरियसवकरूँवँपयववत तिनमितर उथरँजगुकुकुज

วิจิทธิกา เป็นอุปกิเลสแห่งจิตตั้งนี้แล้ว เมื่อนั้น ย่อมละ
สิ่งเหล่านั้นเสียได้ อริยสาวกนี้เราเรียกว่า เป็นผู้มึปัญญามาก
มีปัญญาหนาแน่น เป็นผู้เห็นทาง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วย
ปัญญา นี้เรียกว่า ปัญญาสัมปทา.

คหบดี ! ธรรม ๔ ประการนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อให้
ได้ธรรม ๔ ประการนี้แล อันน่าปรารถนา น่ารักใคร่
น่าพอใจ หาได้ยากในโลก.

จตุกก. ย. ๒๑/๘๕/๖๑.

“กามทั้งหลาย

ให้เกิดความยินดีน้อย

มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก

โทษในเพราะกามนั้น มีเป็นอย่างยิ่ง”

พ. น. ๑๒/๑๘๐/๒๑๑.

ความอยากเป็นเหตุแห่งความทุกข์

ภิกษุ ท. ! เราจักแสดงธรรม (สิ่ง) ที่มีต้นหา
เป็นมูล ๕ อย่าง.

๕ อย่าง อย่างไรเล่า ?

๕ อย่าง คือ :-

เพราะอาศัยต้นหา จึงมี การแสวงหา (ปริเยสนา);

เพราะอาศัยการแสวงหา จึงมี การได้ (ลาโภ);

เพราะอาศัยการได้ จึงมี ความปลงใจรัก (วินิจฺฉโย);

เพราะอาศัยความปลงใจรัก จึงมี ความกำหนด
ด้วยความพอใจ (ฉนฺทราโค);

เพราะอาศัยความกำหนดด้วยความพอใจ จึงมี
ความสยบมัวเมา (อชฺโณสานิ);

เพราะอาศัยความสยบมัวเมา จึงมี ความจับอก
จับใจ (ปริคฺคโห);

เพราะอาศัยความจับอกจับใจ จึงมี ความตระหนี่
(มจฺจริยิ);

เพราะอาศัยความตระหนี่ จึงมี การหวงกั้น
(อรกฺโข);

เพราะอาศัยการหวงกั้น จึงมี เรื่องราวอันเกิดจาก
การหวงกั้น (อรกฺษาธิกรณ) ; กล่าวคือ การใช้อาวุธไม่มีคม
การใช้อาวุธมีคม การทะเลาะ การแก่งแย่ง การวิวาท
การกล่าวคำหยาบว่า “มึง ! มึง !” การพูดคำส่อเสียด และ
การพูดเท็จทั้งหลาย :

ธรรมอันเป็นบาปอกุศลเป็นอนเก ย่อมเกิดขึ้น
พร้อม.

ภิกษุ ท. ! เหล่านี้แล ชื่อว่าธรรม (สิ่ง) ที่มีตัณหา
เป็นมูล ๘ อย่าง.

ทุกข์ที่เกิดจากหนี้

ภิกษุ ท. ! ความยากจน เป็นทุกข์ของคน
ผู้บริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! คนจนเห็นใจไร้ทรัพย์สินสมบัติ ย่อมกู้หนี้,
การกู้หนี้ นั้นเป็นทุกข์ของคนบริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! คนจนเห็นใจไร้ทรัพย์สินสมบัติ กู้หนี้แล้ว
ต้องใช้ดอกเบี้ย, การต้องใช้ดอกเบี้ย นั้นเป็นทุกข์ของ
คนบริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! คนจนเห็นใจไร้ทรัพย์สินสมบัติ กู้หนี้แล้ว
ต้องใช้ดอกเบี้ย ไม่อาจใช้ดอกเบี้ยตามเวลา เจ้าหนี้ก็ทวง,
การถูกทวงหนี้ นั้นเป็นทุกข์ของคนบริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! คนจนเห็นใจไร้ทรัพย์สินสมบัติ ถูก
ทวงหนี้อยู่ ไม่อาจจะใช้ให้ เจ้าหนี้อย่อมติดตาม, การถูกติดตาม
นั้นเป็นทุกข์ของคนบริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! คนจนเห็นใจไร้ทรัพย์สินสมบัติ ถูก
ติดตามอยู่ไม่อาจจะใช้ให้ เจ้าหนี้อย่อมจับกุม, การถูกจับกุม
นั้นเป็นทุกข์ของคนบริโภคมานในโลก.

ภิกษุ ท. ! ความยากจน ก็ดี, การกู้หนี้ ก็ดี,
การต้องใช้ดอกเบี้ยย ก็ดี, การถูกทวงหนี้ ก็ดี, การถูกติดตาม
ก็ดี, การถูกจับกุม ก็ดี,

ทั้งหมดนี้ เป็นทุกข์ของคนบริโภคคามในโลก.

ภิกษุ ท. ! ฉันใดก็ฉันนั้น : ความไม่มีศรัทธา -
หิริ - โอตตปปะ - วิริยะ - ปัญญา, ในกุศลธรรม มีอยู่แก่ผู้ใด;
เรากล่าวบุคคลผู้นั้นว่า

เป็นคนจนเข็ญใจไร้ทรัพย์สมบัติ ในอริยวินัย.

ภิกษุ ท. ! คนจนชนิดนั้น เมื่อไม่มีศรัทธา -
หิริ - โอตตปปะ - วิริยะ - ปัญญา, ในกุศลธรรม เขาย่อม
ประพฤติ กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต,

เรากล่าว การประพฤติทุจริต ของเขาว่าเป็น
การกู้หนี้.

เพื่อจะปกปิดกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริตของเขา
เขาตั้งความปรารถนาลามก ปรารถนาไม่ให้ใครรู้จักเขา
ดำริไม่ให้ใครรู้จักเขา พุดจาเพื่อไม่ให้ใครรู้จักเขา ขวนขวาย
ทุกอย่างเพื่อไม่ให้ใครรู้จักเขา,

เรากล่าวการปกปิดความทุจริตอย่างนี้ของเขานี้
ว่าเป็น ดอกเบี้ยวที่เขาต้องใช้.

เพื่อนพรหมจารีผู้มีศีลเป็นที่รัก พวกกันกล่าว
ปรารภ เขาอย่างนี้ว่า “ท่านผู้มีอายุนี้ทำอะไร ๆ (ทุจริต)
อย่างนี้ มีปกติประพฤติกระทำอะไร ๆ (ทุจริต) อย่างนี้”,

เรากล่าว การถูกกล่าวอย่างนี้ ว่าเป็นการถูกทวงหนี้.

เขาจะไปอยู่ป่าก็ตาม อยู่โคนไม้ก็ตาม อยู่เรือนว่าง
ก็ตาม อกุศลวิตก อันลามกประกอบอยู่ด้วยความร้อนใจ
ย่อม เกิดขึ้นกลุ่มรวมจิตใจเขา,

เรากล่าวอาการอย่างนี้ ว่าเป็น การถูกติดตาม
เพื่อทวงหนี้.

ภิกษุ ท. ! คนจนชนิดนี้ ครั้นประพฤติกาย -
วจี - มโนทุจริตแล้ว ภายหลังแต่การตาย เพราะการแตก
ทำลายแห่งกาย ย่อม ถูกจองจำอยู่ในนรก บ้าง ในกำเนิด
เดรัจฉาน บ้าง.

ภิกษุ ท. ! เราไม่มองเห็นการจองจำอื่นแม้
อย่างเดียวที่ทารุณอย่างนี้เจ็บปวดอย่างนี้ เป็นอันตราย
อย่างนี้ ต่อการบรรลุโยคักเขมธรรมอันไม่มีธรรมอื่น

ยิ่งกว่าเหมือนการถูกจองจำในนรก หรือในกำเนิด
เจริญจนอย่างนี้.

(คาถาผนวกท้ายพระสูตร)

ความยากจนและการกู้หนี้ ท่านกล่าวว่าเป็น
ความทุกข์ในโลก.

คนจนกู้หนี้มาเลี้ยงชีวิต ย่อมเดือดร้อน เพราะ
เจ้าหนี้ติดตามบ้ำง เพราะถูกจับกุมบ้ำง.

การถูกจับกุมนั้น เป็นความทุกข์ของคนบูชา
การได้กาม.

ถึงแม้ในอริยวินัยนี้ก็เหมือนกัน :

ผู้ใดไม่มีศรัทธา ไม่มีหิริ ไม่มีโอตตปปะ

สังสมแต่บาปกรรม กระทำกายทุจริต - วจีทุจริต

- มโนทุจริต

ปกปิดอยู่ด้วยการกระทำทางกาย ทางวาจา ทาง
จิต เพื่อให้ไม่มีใครรู้จักเขา,

ผู้นั้น พอกพูนบาปกรรมอยู่เนื่องนิตย์ในที่นั้นๆ.

คนชั่วทำบาปกรรม รู้สึกแต่กรรมชั่วของตน
เสมือนคนยากจน กู้หนี้ยืมสินบริโภคอยู่ ย่อมเดือดร้อน.

ความตริตริกที่เกิดจากวิปถีสาร อันเป็นเครื่อง
ทรมานใจ ย่อมติดตามเขา ทั้งในบ้านและในป่า.

คนชั่วทำบาปกรรม รู้สึกแต่กรรมชั่วของตน
ไปสู่กำเนิดเดรัจฉานบางอย่างหรือว่าถูกจองจำอยู่ในนรก.
การถูกจองจำนั้นเป็นทุกข์ ชนิดที่ธีรชนไม่เคยประสบเลย.

“ผู้ใดเห็นโทษ โดยความเป็นโทษ
แล้วทำคืนตามธรรม ถึงความล้ารวมต่อไป;
ข้อนี้เป็นความเจริญในอริยวินัยของผู้นั้น”

ที. ที. ๕/๑๑๒/๑๓๕.

หลักการดำรงชีพ เพื่อประโยชน์สูงสุดในวันนี้

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! พวกข้าพระองค์เป็นภคหัตถ์
บริโศคคาม แอ้อคอยู่ด้วยบุตร ครองเรือน ไร้สอยกระแจะจันทน์
จากแคว้นกาสิ ทัดทรงพวงดอกไม้ของหอมเครื่องลูบไล้ ยินดีทอง
และเงินอยู่.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงแสดง
ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ทั้งในภวิฐธรรม
(ในปัจจุบัน) และในสัมปรายะ (ในเวลาถัดต่อมา) แก่พวกข้าพระองค์
ผู้อยู่ในสถานะเช่นนี้เถิด พระเจ้าข้า !”

พัยคณปิซชะ ! ธรรม ๔ ประการเหล่านี้
เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่กุลบุตร
ในภวิฐธรรม (ในปัจจุบัน) ๔ ประการ อย่างไรเล่า ?

๔ ประการ คือ :-

อุฏฐานสัมปทา (ความขยันในอาชีพ)

อารักขสัมปทา (การรักษาทรัพย์)

กัลยาณมิตตตา (ความมีมิตรดี)

สมชีวิตา (การเลี้ยงชีวิตอย่างสมคุณุ์พอเพียงแก่ฐานะ).

ความขยันในอาชีพ

พัยคัมปัชชะ! อุตฺถฐานสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า?

พัยคัมปัชชะ! กุลบุตรในกรณีนี้ สำเร็จการเป็นอยู่ด้วยการลุกขึ้นกระทำการงาน คือด้วยกสิกรรม หรือวานิชกรรม โครักขกรรม อาชีพผู้ถืออาวุธ อาชีพราชบุรุษ หรือด้วยศิลปะอย่างใดอย่างหนึ่ง. ในอาชีพนั้นๆ เขาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ไม่เกียจคร้าน ประกอบด้วยการสอดส่องในอุบายนั้นๆ สามารถกระทำ สามารถจัดให้กระทำ.

พัยคัมปัชชะ! นี้เรียกว่า อุตฺถฐานสัมปทา (ความขยันในอาชีพ).

การรักษาทรัพย์

พัยคัมปัชชะ! อารักขสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า?

พัยคัมปัชชะ! กุลบุตรในกรณีนี้, โภคะอันกุลบุตรหาได้มาด้วยความเพียรเป็นเครื่องลุกขึ้นรวบรวมมาด้วยกำลังแขน มีตัวชุ่มด้วยเหงื่อ เป็นโภคทรัพย์ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม, เขารักษาคุ้มครอง

อย่างเต็มที่ ด้วยหวังว่า “อย่างไรเสียพระราชาก็จะไม่
ริบทรัพย์ของเราไป โจรจะไม่ปล้นเอาไป ไฟจะไม่ไหม้
น้ำจะไม่พัดพาไป ทายาทอันไม่รักใคร่เรา จะไม่ยึดแย่ง
เอาไป” ดังนี้.

พัยคัมปัชชะ! นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา
(การรักษาทรัพย์).

ความมีมิตรดี

พัยคัมปัชชะ! กัลยาณมิตตตา เป็นอย่างไรเล่า?
พัยคัมปัชชะ! กุลบุตรในกรณีนี้ อยู่อาศัยใน
บ้านหรือนิคมใด, ถ้ามีบุคคลใด ๆ ในบ้านหรือนิคมนั้น
เป็นคบหบดีหรือบุตรคบหบดีที่ดี เป็นคนหนุ่มที่เจริญด้วยศีล
หรือเป็นคนแก่ที่เจริญด้วยศีลที่ดี ล้วนแต่ถึงพร้อมด้วย
สัทธา ถึงพร้อมด้วยศีล ถึงพร้อมด้วยจาคะ ถึงพร้อมด้วย
ปัญญาอยู่แล้วไซ้, กุลบุตรนั้นก็ดำรงตนร่วม พุจฉาร่วม
สักัจฉา (สนทนา) ร่วมกับชนเหล่านั้น

เขาติดตามศึกษาความถึงพร้อมด้วยสัทธาโดย
อนุรูปแก่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยสัทธา

เขาดิตตามศึกษาความถึงพร้อมด้วยศีลโดยอนุรูป
แก่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยสัทธา

เขาดิตตามศึกษาความถึงพร้อมด้วยศีลโดยอนุรูป
แก่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยศีล

เขาดิตตามศึกษาความถึงพร้อมด้วยศีลโดยอนุรูป
แก่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะ

เขาดิตตามศึกษาความถึงพร้อมด้วยศีลโดยอนุรูป
แก่บุคคลผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญาอยู่ในที่นั้น ๆ.

พัยคฆปัชชะ! นี้เรียกว่า กัลยาณमितตตา
(ความมีมิตรดี).

การเลี้ยงชีวิตอย่างสมคุณย์พอเพียงแก่ฐานะ

พัยคฆปัชชะ! สมชีวิตา เป็นอย่างไรเล่า?

พัยคฆปัชชะ! กุลบุตรในภพนี้ รู้จักความ
ได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้ว
ดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ฝืดเคืองนัก
โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่าย และรายจ่าย
ของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้” ดังนี้.

พัยคณปัชชะ! เปรียบเหมือนคนถือดาซังหรือ ลูกมือของเขา ยกดาซังขึ้นแล้ว ก็รู้ว่า “ยังขาดอยู่เท่านี้ หรือเกินไปแล้วเท่านี้” ดังนี้ฉันใด; กุลบุตรนี้ ก็ฉันนั้น : เขา รู้จักความได้มาแห่ง โภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่ง โภคทรัพย์ แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ฝืดเคืองนัก โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้” ดังนี้.

พัยคณปัชชะ! ถ้า กุลบุตรนี้ เป็นผู้มียรายได้น้อย แต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างฟุ่มเฟือยแล้วไซริ์ ก็จะมีผู้กล่าวว่า กุลบุตรนี้ ใช้จ่าย โภคทรัพย์ (อย่างสุรุ่ยสุร่าย) เหมือนคนกิน ผลมะเดื่อ ฉันใดก็ฉันนั้น.

พัยคณปัชชะ! แต่ถ้า กุลบุตร เป็นผู้มียรายได้ มหาศาล แต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างเร้นแค้นแล้วไซริ์ ก็จะมีผู้กล่าวว่า กุลบุตรนี้ จักตายอดตายอยากอย่างคนอนาถา.

พัยคณปัชชะ! เมื่อใด กุลบุตรนี้ รู้จักความได้มา แห่ง โภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่ง โภคทรัพย์ แล้ว ดำรงชีวิตอยู่ อย่างสม่าเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ฝืดเคืองนัก

โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักท่วมรายจ่าย และรายจ่าย
ของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้” ดังนี้;

พัยคัมปัชชะ! นี้เราเรียกว่า สมชีวิตา
(การเลี้ยงชีวิตอย่างสมดุลย์พอเพียงแก่ฐานะ).

อภฺรฺก. อ. ๒๓/๒๘๕/๑๔๘.

กรรม ๔ ประการนี้

ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์
เพื่อความสุขในปัจจุบันแก่กุลบุตร

กรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ

อุจฺจวนลัมปทา ๑

อารักขลัมปทา ๑

กัลยาณมิตตตา ๑

ลัมชีวิตา ๑

ปากทางแห่งความเจริญ ๔ ประการ
ของโศกะที่เกิดขึ้นพร้อมแล้วอย่างนี้ มีอยู่ คือ

ความไม่ใช่นักเลงหญิง

ไม่ใช่นักเลงสุรา

ไม่ใช่นักเลงการพนัน

และมีมิตรสหายเพื่อนฝูงที่ดีงาม

อฎฐก. อี. ๒๓/๓๕๓/๑๔๔.

เหตุเจริญและเหตุเสื่อม แห่งทรัพย์ ๔ ประการ

พัชฌิมปัชชะ! ปากทางแห่งความเสื่อม ๔ ประการ
ของโภคะที่เกิดขึ้นพร้อมแล้วอย่างนี้ มีอยู่ คือ ความเป็น
นักเลงหญิง นักเลงสุรา นักเลงการพนัน และมีมิตรสหาย
เพื่อนฝูงเลวทราม.

พัชฌิมปัชชะ! เปรียบเหมือนทางน้ำเข้า ๔ ทาง
ทางน้ำออก ๔ ทาง ของบึงใหญ่มีอยู่, บुरुขปิดทางน้ำเข้า
เหล่านั้นเสีย และเปิดทางน้ำออกเหล่านั้นด้วย ทั้งฝนก็
ไม่ตกลงมาตามที่ควร.

พัชฌิมปัชชะ! เมื่อเป็นอย่างนั้น ความเหือดแห้ง
เท่านั้นที่หวังได้สำหรับบึงใหญ่นั้น ความเต็มเปี่ยมไม่มีทาง
ที่จะหวังได้ นี่ฉันใด;

พัชฌิมปัชชะ! ผลที่จะเกิดขึ้นก็ฉันนั้นสำหรับ
โภคะ ที่เกิดขึ้นพร้อมแล้วอย่างนี้ ที่มีปากทางแห่งความเสื่อม

๔ ประการ คือ ความเป็นนักเลงหญิง เป็นนักเลงสุรา เป็นนักเลงการพนัน และมีมิตรสหายเพื่อนฝูงเลวทราม.

พี่ยกมปัชชะ! ปากทางแห่งความเจริญ ๔ ประการ ของโภคะที่เกิดขึ้นพร้อมแล้วอย่างนี้ มีอยู่ คือ ความไม่เป็นนักเลงหญิง ไม่เป็นนักเลงสุรา ไม่เป็นนักเลงการพนัน และมีมิตรสหาย เพื่อนฝูงที่ดีงาม.

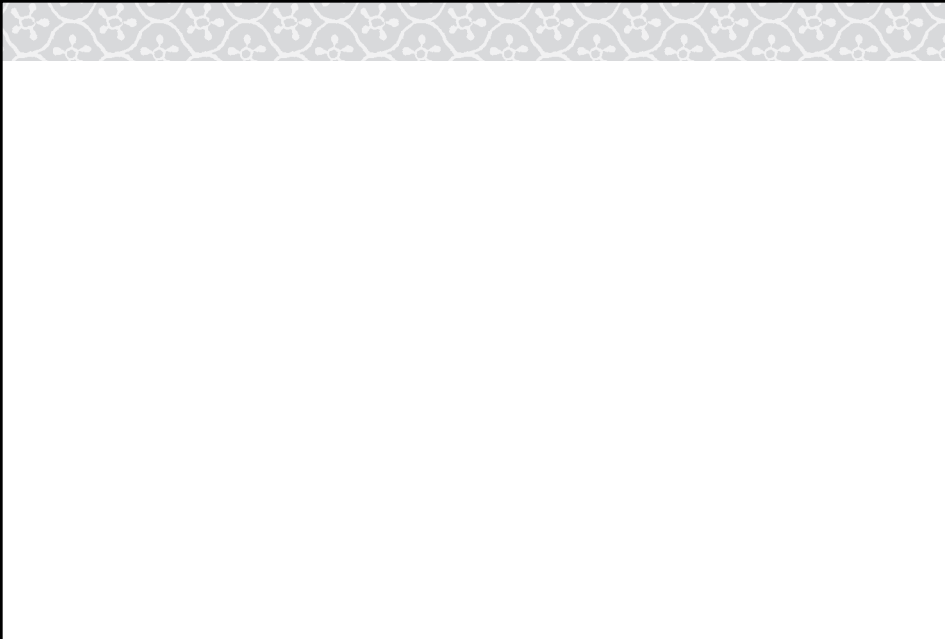
พี่ยกมปัชชะ! เปรียบเหมือนทางน้ำเข้า ๔ ทาง ทางน้ำออก ๔ ทาง ของบึงใหญ่, บुरुขเปิดทางน้ำเข้า เหล่านั้นด้วย และปิดทางน้ำออกเหล่านั้นเสีย ทั้งฝนก็ตกลง มาตามสมควรด้วย.

พี่ยกมปัชชะ! เมื่อเป็นอย่างนั้น ความเต็มเปี่ยม เท่านั้นที่หวังได้สำหรับบึงใหญ่นั้น ความเหือดแห้ง เป็นอันไม่ต้องหวัง นี้ฉันใด;

พี่ยกมปัชชะ! ผลที่จะเกิดขึ้นก็ฉันนั้น สำหรับ โภคะที่เกิดขึ้นพร้อมแล้วอย่างนี้ ที่มีปากทางแห่งความเจริญ ๔ ประการ คือ ความไม่เป็นนักเลงหญิง ไม่เป็นนักเลงสุรา ไม่เป็นนักเลงการพนัน และมีมิตรสหาย เพื่อนฝูงที่ดีงาม.

พื้คณป้ชชะ! ธรรมท้ง ๔ ประการ เหล่าน้้แ่
เป็นธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์์เกื้อกูล เพื่อความสุข
ของกุลบุตร ในท้ฎฐธรรม (ในป้จจุบัน).

อฎฐก. อ. ๒๓/๓๕๓/๑๔๔.

กรรม ๔ ประการนี้
ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์
เพื่อความสุขในภายหน้าแก่กุลบุตร

กรรม ๔ ประการเป็นไฉน คือ

ลัทธิลัมปทา ๑

ลีลลัมปทา ๑

จาคลัมปทา ๑

ปัญญาลัมปทา ๑

หลักดำรงชีพเพื่อประโยชน์สุข ในเวลาถัดต่อมา

พัยคัมปัชชะ! ชรรณ ๔ ประการเหล่านี้ เป็นไป
เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขของกุลบุตร ในสัมปราชะ
(ในเวลาถัดต่อมา) ๔ ประการ อย่างไรเล่า ?

๔ ประการคือ :-

สัทธาสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยศรัทธา)

ศีลสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยศีล)

จาคสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการบริจาค)

ปัญญาสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยปัญญา)

พัยคัมปัชชะ! สัทธาสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

พัยคัมปัชชะ! กุลบุตรในกรณีนี้ เป็นผู้มีสัทธา
เชื่อในการตรัสรู้ของตถาคตว่า “เพราะเหตุอย่างนี้ ๆ
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น เป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้
ชอบได้โดยพระองค์เอง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและ
ข้อปฏิบัติให้ถึงวิชา เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี เป็นผู้รู้โลก

อย่างแจ่มแจ้ง เป็นผู้สามารถฝึกคนที่ควรฝึกได้อย่างไม่มี
ใครยิ่งกว่า เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม เป็นผู้มีความจำเริญ
จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์” ดังนี้.

พี้ยคณปัชชะ ! นี้เรียกว่า สัทธสัมปทา.

พี้ยคณปัชชะ ! สัตถสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

พี้ยคณปัชชะ ! กุลบุตรในกรณีนี้ เป็นผู้เว้นขาด
จากปาณาติบาต เป็นผู้เว้นขาดจากอทินนาทาน เป็นผู้เว้นขาด
จากกาเมศุมิฉฉาจาร เป็นผู้เว้นขาดจากมูสาวาท เป็นผู้เว้นขาด
จากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐาน.

พี้ยคณปัชชะ ! นี้เราเรียกว่า สัตถสัมปทา.

พี้ยคณปัชชะ ! จาคสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

พี้ยคณปัชชะ ! กุลบุตรในกรณีนี้ มีใจปราศจาก
ความตระหนี่อันเป็นมลทิน อยู่ครองเรือน มีจาคะอัน
ปล่อยอยู่เป็นประจำ มีฝ่ามืออันชุ่มเป็นปกติ ยินดีแล้ว
ในการสละ ควรแก่การขอ ยินดีแล้วในการจำแนกทาน.

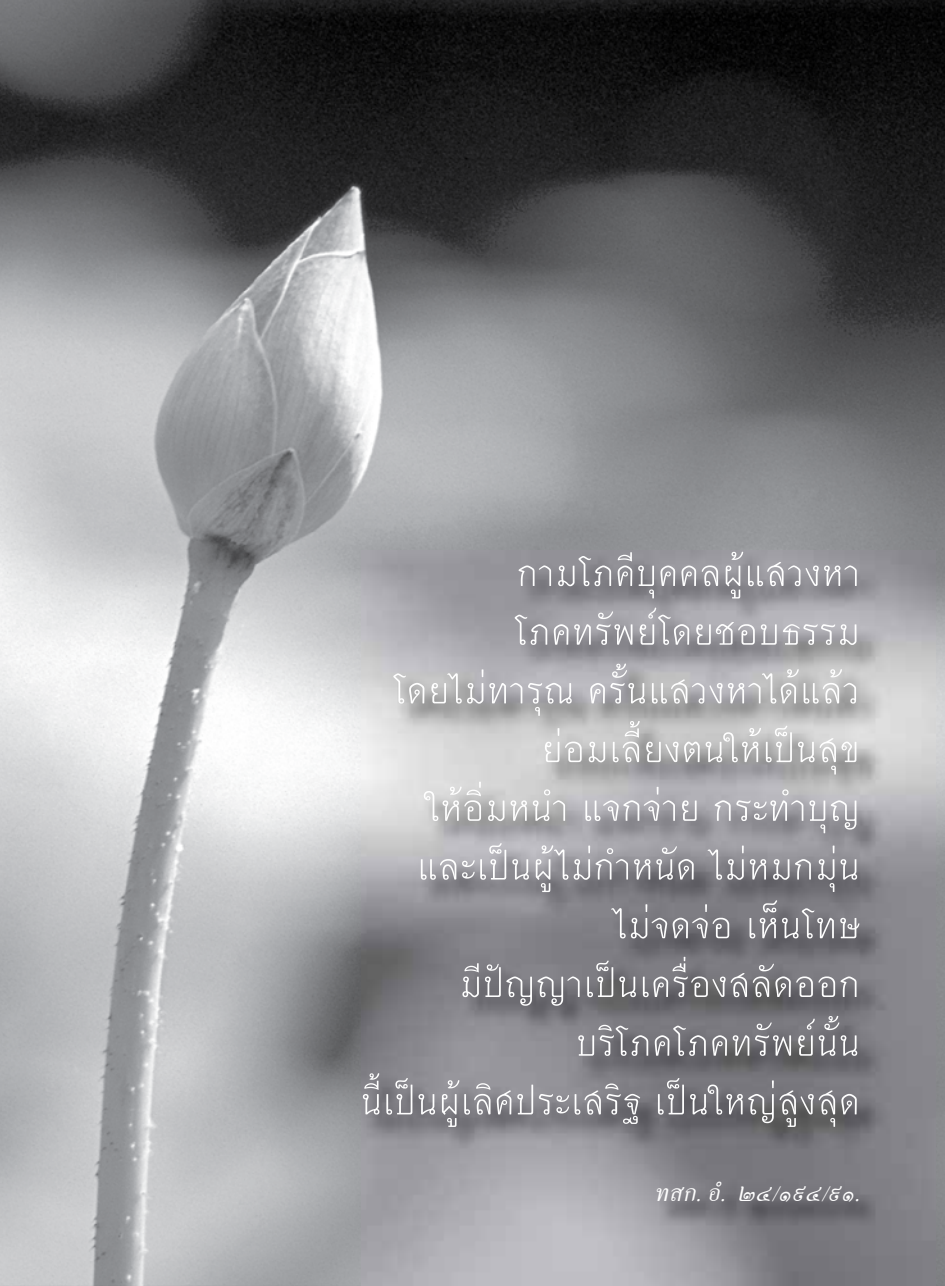
พี้ยคณปัชชะ ! นี้เรียกว่า จาคสัมปทา.

พัยคัมปิซชะ ! ปัญญาสัมปทา เป็นอย่างไรเล่า ?

พัยคัมปิซชะ ! กุลบุตรในกรณีนี้ เป็นผู้ที่มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญาเครื่องให้ถึงสัจจะแห่งการเกิดดับ เป็นเครื่องไปจากข้าศึก เป็นเครื่องเจาะแทงกิเลส เป็นเครื่องถึงซึ่งความสิ้นไปแห่งทุกข์โดยชอบ.

พัยคัมปิซชะ ! นี้เราเรียกว่า ปัญญาสัมปทา.

พัยคัมปิซชะ ! ธรรม ๔ ประการเหล่านี้แล เป็นธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์แกือกูล เพื่อความสุขของ กุลบุตร ในสัมปรายะ (ในเวลาถัดต่อมา).

กามโรคคือบุคคลผู้แสวงหา
โรคทรัพย์โดยชอบธรรม
โดยไม่ทารุณ ครั้นแสวงหาได้แล้ว
ย่อมเลี้ยงตนให้เป็นสุข
ให้อื่นหน้า แจกจ่าย กระทำบุญ
และเป็นผู้ไม่กำหนด ไม่หมกมุ่น
ไม่จืดจ่อ เห็นโทษ
มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก
บริโรคโรคทรัพย์นั้น
นี่เป็นผู้เลิศประเสริฐ เป็นใหญ่สูงสุด

ขรรยาวาสชั้นเลิศ

คหบดี ! ในบรรดากามภोगิ์เหล่านั้น กามภोगิ์
ผู้ใด แสวงหาภोगิ์ทรัพย์โดยธรรม โดยไม่เครียดครัดด้วย,
ครั้งแสวงหาภोगิ์ทรัพย์โดยธรรม โดยไม่เครียดครัดแล้ว
ทำตนให้เป็นสุข ให้อิ่มหนำด้วย, แบ่งปันภोगิ์ทรัพย์
บำเพ็ญบุญด้วย, ไม่กำหนด ไม่มัวเมา ไม่ลุ่มหลง มีปกติ
เห็นโทษ มีปัญญา เป็นเครื่องสลัดออก บริภोगิ์ภोगิ์ทรัพย์
เหล่านั้นอยู่ด้วย;

คหบดี ! กามภोगิ์ผู้นี้ ควรสรรเสริญโดยฐานะ
ทั้งสี่ คือ :-

ควรสรรเสริญโดยฐานะที่หนึ่ง ในข้อที่เขา
แสวงหาภोगิ์ทรัพย์โดยธรรม โดยไม่เครียดครัด,

ควรสรรเสริญโดยฐานะที่สอง ในข้อที่เขา
ทำตนให้เป็นสุข ให้อิ่มหนำ,

ควรสรรเสริญโดยฐานะที่สาม ในข้อที่เขา
แบ่งปันภोगิ์ทรัพย์ บำเพ็ญบุญ,

ควรสรรเสริญโดยฐานะที่สี่ ในข้อที่เขา ไม่กำหนด
ไม่มัดมา ไม่ลุ่มหลง มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็น
เครื่องสลัดออก บริโภคโภคทรัพย์เหล่านั้น.

คหบดี! กามภคิผู้นี้ ควรสรรเสริญโดยฐานะ
ทั้งสี่เหล่านี้.

คหบดี! กามภคิจำพวกนี้ เป็นกามภคิชั้นเลิศ
ชั้นประเสริฐ ชั้นหัวหน้า ชั้นสูงสุด ชั้นบวรกว่ากามภคิ
ทั้งหลาย, เปรียบเสมือนนมสดเกิดจากแม่โค นมส้มเกิดจาก
นมสด เนยข้นเกิดจากนมส้ม เนยใสเกิดจากเนยข้น
หัวเนยใสเกิดจากเนยใส; หัวเนยใสปรากฏว่าเลิศกว่าบรรดา
รสอันเกิดจากโคทั้งหลาย เหล่านี้, ข้อนี้ฉันใด; กามภคิ
จำพวกนี้ ก็ปรากฏว่าเลิศกว่าบรรดากามภคิทั้งหลาย
เหล่านั้น ฉันนั้น แล.

นรกที่ร้ายกาจของมนุษย์

ภิกษุ ท. ! นรกชื่อว่ามหาปริพาหะ มีอยู่.

ในนรกนั้น, บุคคลยังเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งได้
ด้วยจักขุ (ตา)

แต่ได้เห็นรูปที่ไม่น่าปรารถนาอย่างเดียว ไม่เห็น
รูปที่น่าปรารถนาเลย;

เห็นรูปที่ไม่น่าใคร่อย่างเดียว ไม่เห็นรูปที่น่าใคร่เลย;

เห็นรูปที่ไม่น่าพอใจอย่างเดียว ไม่เห็นรูปที่น่า
พอใจเลย.

ในนรกนั้น, บุคคลยังฟังเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง
ได้ด้วยโสตะ (หู).....

ในนรกนั้น, บุคคลยังรู้สึกกลิ่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
ได้ด้วยฆานะ (จมูก).....

ในนรกนั้น, บุคคลยังลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งได้
ด้วยชีวหา (ลิ้น).....

ในนรกนั้น, บุคคลยังถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใด
อย่างหนึ่งได้ด้วยกาย.....

ในนรกนั้น, บุคคลยังรู้สึกรมรมารมณ้อย่างใด
อย่างหนึ่งได้ด้วยมโน (ใจ)

แต่ได้รู้สึกรมรมารมณฺ์ ที่ไม่น่าปรารถนาอย่างเดียว
ไม่ได้รู้สึกรมรมารมณฺ์ที่น่าปรารถนาเลย;

ได้รู้สึกรมรมารมณฺ์ที่ไม่น่าใคร่อย่างเดียว ไม่ได้
รู้สึกรมรมารมณฺ์ที่น่าใคร่เลย;

ได้รู้สึกรมรมารมณฺ์ที่ไม่น่าพอใจอย่างเดียว ไม่ได้
รู้สึกรมรมารมณฺ์ที่น่าพอใจ เลย.

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุ
รูปหนึ่งได้ทูลถาม พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ความร่ำร้อนนั้นใหญ่หลวงหนอ.
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ความร่ำร้อนนั้น ใหญ่หลวงนักหนอ.
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! มีไหม พระเจ้าข้า ความร้อนอื่นที่
ใหญ่หลวงกว่า น่ากลัวกว่า กว่าความร้อนนี้ ?”

ภิกษุ ท. ! มีอยู่ ความร่ำร้อนอื่น ที่ใหญ่หลวง
กว่า น่ากลัวกว่า กว่าความร้อนนี้.

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ก็ความร้อนอื่นที่ใหญ่หลวงกว่า
น่ากลัวกว่า กว่าความร้อนนี้เป็นอย่างไรเล่า ?”

ภิกษุ ท. ! ก็สมณะหรือพราหมณ์เหล่าใด เหล่าหนึ่ง
 ย่อมไม่รู้ชัดตามความเป็นจริง :-

ว่า “ทุกข์ เป็นอย่างนี้ ๆ”;

ว่า “เหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ๆ”;

ว่า “ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นอย่างนี้ ๆ”;

ว่า “ข้อปฏิบัติเครื่องทำสัตว์ให้ลุถึงความดับ
 ไม่เหลือแห่งทุกข์เป็นอย่างนี้”;

สมณพราหมณ์เหล่านั้นย่อม ยินดียิ่ง ในสังขาร
 ทั้งหลาย อันเป็นไปพร้อมเพื่อชาติ ชรา มรณะ โสกะ
 ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส;

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ครั้นยินดียิ่งในสังขาร
 ทั้งหลาย เช่นนั้นแล้ว, ย่อมปรุ้งแต่ง ซึ่งสังขารทั้งหลายอัน
 เป็นไปพร้อมเพื่อชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ
 โทมนัส อุปายาส;

สมณพราหมณ์ ทั้งหลายเหล่านั้น ครั้นปรุ้งแต่ง
 ซึ่งสังขารทั้งหลายเช่นนั้นแล้ว, ย่อมเร้าร้อนเพราะความ
 เร้าร้อนแห่งชาติ (ความเกิด) บ้าง; ย่อมเร้าร้อนเพราะความ
 เร้าร้อนแห่งชราบ้าง, ย่อมเร้าร้อนเพราะความเร้าร้อนแห่ง

มรณะบ้าง, ย่อมเร่าร้อนเพราะความเร่าร้อนแห่งโสกะ
ปริเทวะ ทุกะ โทมนัส อุपाยสบ้าง:

เรากล่าวว่า “สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมไม่พ้น
จากชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกะ โทมนัส
อุपाยสทั้งหลาย คือไม่พ้นจากทุกข์” ดังนี้.

มหาวาร. ส. ๑๕/๕๖๒/๑๗๓๑.

แม้มีใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น
ก็ไม่เปิดเผยให้ปรากฏ
จะกล่าวทำไมถึงเมื่อไม่ถูกใครถาม;
ก็เมื่อถูกใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น
ก็นำเอาปัญหาไปทำให้หลีกเลี่ยงลดหย่อนลง
กล่าวความไม่ดีของผู้อื่นอย่างไม่พิสดารเต็มที่
ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า
คนคนนี้เป็น ลัตบุรุษ.

จตุกก. อ. ๒๑/๑๐๐/๗๓.

วาจาของสัตบุรุษ

ภิกษุ ท. ! บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ เป็นที่รู้กันว่าเป็น สัตบุรุษ.

๔ ประการ อย่างไรเล่า ? ๔ ประการ คือ :-

ภิกษุ ท. ! สัตบุรุษในกรณีนี้ แม้มีใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น ก็ไม่เปิดเผยให้ปรากฏ จะกล่าวทำไมถึงเมื่อไม่ถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น ก็นำเอาปัญหาไปทำให้หลีกเลี่ยงลดหย่อนลง กล่าวความไม่ดีของผู้อื่นอย่างไม่พิสดารเต็มที่. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น สัตบุรุษ.

ภิกษุ ท. ! สัตบุรุษอย่างอื่นยังมีอีก คือ แม้ไม่ถูกใครถามอยู่ถึงความดีของบุคคลอื่น ก็ยังนำมาเปิดเผยให้ปรากฏ จะต้องกล่าวทำไมถึงเมื่อถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความดีของบุคคลอื่น ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ไม่หลีกเลี่ยงลดหย่อน กล่าวความดีของผู้อื่นโดยพิสดารบริบูรณ์. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น สัตบุรุษ.

ภิกษุ ท. ! สัตบุรุษอย่างอื่นยังมีอีก คือแม้ไม่มีใครถามถึงความไม่ดีของตน ก็ยังนำเปิดเผย ทำให้ปรากฏ ทำไมจะต้องกล่าวถึงเมื่อถูกถามเล่า; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความไม่ดีของตน ก็ไม่นำเอาปัญหาไปหาทางทำให้ลดหย่อนบิดพลิ้ว แต่กล่าวความไม่ดีของตนโดยพิสดารเต็มที่.

ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น สัตบุรุษ.

ภิกษุ ท. ! สัตบุรุษอย่างอื่นยังมีอีก คือแม้มีใครถามถึงความดีของตน ก็ไม่เปิดเผยให้ปรากฏ ทำไมจะต้องกล่าวถึงเมื่อไม่ถูกใครถามเล่า; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความดีของตน ก็นำเอาปัญหาไปกระทำให้ลดหย่อนหลีกเลี้ยวเสีย กล่าวความดีของตนโดยไม่พิสดารเต็มที่.

ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น สัตบุรุษ

ภิกษุ ท. ! บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการเหล่านี้แล เป็นที่รู้กันว่าเป็น สัตบุรุษ.

แม้ไม่มีใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น
ก็นำมาเปิดเผยให้ปรากฏ
ไม่ต้องกล่าวถึงเมื่อถูกใครถาม;
ก็เมื่อถูกใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น
ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ไม่มีทางหลีกเลี่ยงลดหย่อน
แล้วกล่าวความไม่ดีของผู้อื่นอย่างเต็มที่โดยพิสดาร
ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่าคนคนนี้เป็น อลัตบุรุษ.

วาจาของอัสตบुरुษ

ภิกษุ ท ! บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ เป็นที่รู้จักกันว่าเป็น อัสตบुरुษ.

๔ ประการ อย่างไรเล่า ? ๔ ประการ คือ :-

ภิกษุ ท. ! อัสตบुरुษในกรณีนี้ แม้ไม่มีใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น ก็นำมาเปิดเผยให้ปรากฏ ไม่ต้องกล่าวถึงเมื่อถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความไม่ดีของบุคคลอื่น ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ไม่มีทางหลีกเลี่ยงลดหย่อน แล้วกล่าวความไม่ดีของผู้อื่นอย่างเต็มที่โดยพิสดาร. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้จักกันเถิดว่า คนคนนี้เป็น อัสตบुरुษ.

ภิกษุ ท. ! อัสตบुरुษอย่างอื่นยังมีอีก คือ แม้ถูกใครถามอยู่ถึงความดีของบุคคลอื่น ก็ไม่เปิดเผยให้ปรากฏ ไม่ต้องกล่าวถึงเมื่อไม่ถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความดีของบุคคลอื่น ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ลดหย่อนไขว้เขว แล้วกล่าวความดีของผู้อื่นอย่างไม่พิสดารเต็มที่. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้พึงรู้จักกันเถิดว่า คนคนนี้เป็น อัสตบुरुษ.

ภิกษุ ท. ! อสัตบุรุษอย่างอื่นยังมีอีก คือแม่ผู้
ใครถามถึงความไม่ดีของตน ก็ปกปิดไม่เปิดเผยให้ปรากฏ
ไม่ต้องกล่าวถึงเมื่อไม่ถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึง
ความไม่ดีของตน ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ลดหย่อนไขว้เขว
แล้วกล่าวความไม่ดีของตนอย่างไม่พิสดารเต็มที่. ภิกษุ ท. !
ข้อนี้พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น อสัตบุรุษ.

ภิกษุ ท. ! อสัตบุรุษอย่างอื่นยังมีอีก คือแม่
ไม่มีใครถามถึงความดีของตน ก็นำมาโอ้อวดเปิดเผย
จะกล่าวทำไมถึงเมื่อถูกใครถาม; ก็เมื่อถูกใครถามถึงความดี
ของตน ก็นำเอาปัญหาไปทำให้ไม่ลดหย่อนหลักเดียว
กล่าวความดีของตนอย่างเต็มที่โดยพิสดาร. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้
พึงรู้กันเถิดว่า คนคนนี้เป็น อสัตบุรุษ.

ภิกษุ ท. ! บุคคลผู้ประกอบด้วยกรรม ๔ ประการ
เหล่านี้แล เป็นที่รู้กันว่าเป็นอสัตบุรุษ.

“ความห้วนไหวโยกโคลงแห่งกายก็ตาม
ความห้วนไหวโยกโคลงแห่งจิตก็ตาม
ย่อมมีไม่ได้เพราะการเจริญ
ทำให้มากซึ่งอานาปานสติสมาธิ”

มหาวาร. ตี. ๑๕/๓๕๕/๑๓๒๒.

วิธีปฏิบัติทางจิต

เมื่อถูกติเตียนหรือถูกทำร้ายร่างกาย

ผู้ใดคะ ! ถ้ามีใครกล่าวติเตียนเธอต่อหน้า;

ผู้ใดคะ ! ในกรณีเช่นนั้น

เธอพึงละจันตะและวิตกชนิดที่เป็นวิสัยแห่ง
ชาวบ้านเสีย.

ผู้ใดคะ ! ในกรณีเช่นนั้น

เธอพึงทำความสำเหนียกอย่างนี้ว่า

“จิตของเราจักไม่แปรปรวน เราจักไม่กล่าววาจา
อันเป็นบาป เราจักเป็นผู้มีจิตเอ็นดูเกื้อกูล มีจิตประกอบด้วย
เมตตา ไม่มีโทษะในภายใน” ดังนี้.

ผู้ใดคะ ! เธอพึงสำเหนียกอย่างนี้.

ผู้ใดคะ ! ถ้ามีใครประหารเธอด้วยฝ่ามือ
ด้วยก้อนหิน ด้วยท่อนไม้ หรือด้วยศาสตรา;

ผู้ใดคะ ! ในกรณีเช่นนั้น

เธอก็พึงระงับทะเลาะวิวาทชนิดที่เป็นวิสัยแห่ง
ชาวบ้านเสีย.

ผิดคุณะ ! ในกรณีเช่นนั้น

เธอพึงทำความสำเหนียกอย่างนี้ว่า

“จิตของเราจักไม่แปรปรวน เราจักไม่กล่าววาจา
อันเป็นบาป เราจักเป็นผู้มีจิตเอ็นดูเกื้อกูล มีจิตประกอบด้วย
เมตตา ไม่มีโทสะในภายใน” ดังนี้.

ผิดคุณะ ! เธอพึงทำการสำเหนียกอย่างนี้แล.

ในยุคไหนก็ตาม เวิร์กทั้งหลาย
ไม่เคยระงับได้ด้วยการผูกเวรเลย
แต่ระงับได้ด้วยการไม่มีการผูกเวร
ธรรมนี้เป็นของเก่า ใช้ได้ตลอด

อุปริ. ม. ๑๔/๒๕๕/๔๔๐.

การวางจิตเมื่อถูกกล่าวหา

ภิกษุ ท. ! ทางแห่งถ้อยคำที่บุคคลอื่นจะฟัง
กล่าวหาเธอ ๕ อย่าง เหล่านี้ มีอยู่ คือ:-

๑. กล่าวโดยกาลหรือโดยมิใช่กาล
๒. กล่าวโดยเรื่องจริงหรือโดยเรื่องไม่จริง
๓. กล่าวโดยอ่อนหวานหรือโดยหยาบคาย
๔. กล่าวด้วยเรื่องมีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์
๕. กล่าวด้วยมีจิตเมตตาหรือมีโทสะในภายใน

ภิกษุ ท. ! เมื่อเขากล่าวอยู่อย่างนั้น ในกรณีนั้นๆ
เธอพึงทำการสำเหนียกอย่างนี้ว่า

“จิตของเรา จักไม่แปรปรวน เราจักไม่กล่าว
วาจาอันเป็นบาป เราจักเป็นผู้มีจิตเอ็นดูเกื้อกูล มีจิต
ประกอบด้วยเมตตา ไม่มีโทสะในภายใน อยู่, จักมี
จิตสหระคตด้วยเมตตาแม้ไปยังบุคคลนั้น อยู่ และจักมี
จิตสหระคตด้วยเมตตา อันเป็นจิตไพบุลย์ใหญ่หลวง ไม่มี
ประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท แม้ไปสู่อุโลมถึงที่สุด
ทุกทิศทาง มีบุคคลนั้นเป็นอารมณ์ แล้วแลอยู่” ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! เธอพึงทำการสำเนียงอย่างนี้แล.

ภิกษุ ท. ! ถ้าโจรผู้คอยช่อง พึงเลื้อยอวัยวะ
น้อยใหญ่ของใครด้วยเลื้อยมีค้ำสองข้าง ผู้ใดมีใจประทุษร้าย
ในโจรนั้น ผู้นั้นชื่อว่าไม่ทำตามคำสอนของเรา เพราะเหตุที่
มีใจประทุษร้ายต่อโจรนั้น.

ภิกษุ ท. ! ในกรณีนั้น

เธอพึงทำการสำเนียงอย่างนี้ว่า

“จิตของเราจักไม่แปรปรวน เราจักไม่กล่าววาจา
อันเป็นบาป เราจักเป็นผู้มีจิตเอ็นดูเกื้อกูล มีจิต
ประกอบด้วยเมตตา ไม่มีโทสะในภายใน อยู่, จักมี
จิตสหระคตด้วยเมตตาแม้ไปยังบุคคลนั้น อยู่ และจักมี
จิตสหระคตด้วยเมตตา อันเป็นจิตไพบุลย์ ใหญ่หลวง
ไม่มีประมาณ ไม่มีเวร ไม่มีพยาบาท แม้ไปสู่อุโลมถึงที่สุด
ทุกทิศทาง มีบุคคลนั้นเป็นอารมณ์ แล้วแลอยู่” ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! เธอพึงทำการสำเนียงอย่างนี้แล.

ภิกษุ ท. ! เธอพึงกระทำในใจถึงโอวาทอัน
เปรียบด้วยเลื้อยนี้ อยู่เนื่องๆ เถิด.

ภิกษุ ท.! เมื่อเธอทำในใจถึงโอรสที่นั่นอยู่ เธอจะได้เห็นทางแห่งการกล่าวหาเล็กหรือใหญ่ ที่เธอ ออกถ้อย ไม่ได้ อยู่อีกหรือ ?

“ข้อนั้นหามิได้พระเจ้าข้า!”

ภิกษุ ท.! เพราะเหตุนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลาย จงกระทำในใจถึงโอรสอันเปรียบด้วยเลื่อยนี้ อยู่เป็นประจำเถิด นั่นจักเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่เธอทั้งหลายตลอดกาลนาน.

“ฟังศึกษาว่า ‘เราจักไม่พูดถ้อยคำ
ซึ่งจะเป็นเหตุให้ทุ้มเถียงกัน’
เมื่อมีถ้อยคำซึ่งจะเป็นเหตุให้ทุ้มเถียงกัน
ก็จำต้องหวังการพูดมาก,
เมื่อมีการพูดมากย่อมคิดฟังซ่าน,
เมื่อคิดฟังซ่าน ย่อมไม่ลำรวม,
เมื่อไม่ลำรวม จิตย่อมห่างจากสมาธิ”

วาจาของสะใภ้ใหม่

ภิกษุ ท. ! เปรียบเหมือนหญิงสะใภ้ใหม่ อันเขาเพิ่งนำมาชั่วคืนชั่ววัน ตลอดเวลาเท่านั้น ก็ยังมีความละเอียดและความกลัวที่ดำรงไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ในแม่พี่บัวข้าง ในพ่อพี่บัวข้าง ในสามีข้าง แม่ที่สุุดแต่ในทาสกรรมกรคนใช้.

ครั้งล่วงไปโดยสมัยอื่น เพราะอาศัยความคุ้นเคยกัน หญิงสะใภ้ นั้น ก็ตวาดแม่พี่บัวข้าง พ่อพี่บัวข้าง แม่แต่กะสามีว่า “หลีกไป ๆ พวกแกจะรู้อะไร” นี่ฉันใด;

ภิกษุ ท. ! ข้อนี้ก็ฉันนั้น : ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้ ออกบวชจากเรือน เป็นผู้ไม่มีเรือนได้ชั่วคืนชั่ววัน ตลอดเวลาเพียงเท่านั้น หิริและโอตตปปะของเธอนั้น ยังดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง ในภิกษุ ในภิกษุณี ในอุบาสก ในอุบาสิกา แม่ที่สุุดแต่ในคนวัดและสามเณร.

ครั้งล่วงไปโดยสมัยอื่น เพราะอาศัยความคุ้นเคยกัน เธอก็กล่าว ตวาดอาจารย์ข้าง อุปัชฌาย์ข้างว่า “หลีกไป ๆ พวกท่านจะรู้อะไร” ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! เพราะเหตุนั้นในเรื่องนี้
เธอทั้งหลายพึงทำการฝึกหัดศึกษาอย่างนี้ว่า
“เรจักอยู่อย่างมีจิตเสมอกันกับหญิงสะไใหม่
ผู้มาแล้วไม่นาน” คงนี้.

จตุกก. ย. ๒๑/๑๐๐/๓๓.

ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด อันจริง อันแท้
ประกอบด้วยประโยชน์
แต่ไม่เป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมเลือกให้เหมาะกาล
เพื่อกล่าวาจานั้น

ม. ม. ๑๓/๕๑/๕๔.

วาทะที่ไม่มีโทษ

ภิกษุ ท. ! วาทะอันประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ เป็นวาทะสุภายิต ไม่เป็นวาทะทุภายิต เป็นวาทะที่ไม่มีโทษ และวิญญูชนไม่ติเตียน.

องค์ ๕ ประการอย่างไรเล่า ?

๕ ประการ คือ :-

กล่าวแล้วควรแก่เวลา (กาลเนน ภาสิตา โหติ).

กล่าวแล้วตามสัจจจริง (สัจจ ภาสิตา โหติ).

กล่าวแล้วอย่างอ่อนหวาน (สมุหา ภาสิตา โหติ).

กล่าวแล้วอย่างประกอบด้วยประโยชน์

(อตุตถสมุหิตา ภาสิตา โหติ).

กล่าวแล้วด้วยเมตตาจิต (เมตตจตุจตุเตน ภาสิตา โหติ).

ภิกษุ ท. ! วาทะอันประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ เหล่านี้แล เป็นวาทะสุภายิต ไม่เป็นวาทะทุภายิต เป็นวาทะที่ไม่มีโทษและวิญญูชนไม่ติเตียน.

อนึ่ง คนเราเมื่อมีการอยู่ร่วมกัน
กับคนที่สะอาด หรือคนที่ไม่สะอาดก็ตาม
ต้องมีสติกำกับอยู่ด้วยเสมอ,
แต่นั้นพึงล้ามคืดต่อกัน
มีปัญญาทำที่ลุดทุกข์แห่งตนเกิด.

อฎฐก. อี. ๒๓/๑๗๐/๑๐๐.

กุ่มุพเพสันนิวาส

ภิกษุ ท. ! ถ้าภรรยาและสามีทั้งสองพึงหวัง
พบกันและกันทั้งในปัจจุบัน และในสัมปรายภพ ทั้งสองเทียว
พึงเป็นผู้มีศรัทธาเสมอกัน มีศีลเสมอกัน มีจาคะเสมอกัน
มีปัญญาเสมอกัน ภรรยาและสามีทั้งสองนั้น ย่อมได้
พบกันและกันทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ.

ภรรยาและสามีทั้งสอง เป็นผู้มีศรัทธา รู้ความ
ประสงค์ของผู้ขอ มีความสำรวม เป็นอยู่โดยธรรม
เจรจาที่น่ารักแก่กันและกัน ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองมาก
มีความผาสุกทั้งสองฝ่าย มีศีลเสมอกัน รักใคร่กันมาก
ไม่มีใจร้ายต่อกัน ประพฤติธรรมในโลกนี้แล้ว ทั้งสอง
เป็นผู้มีศีลและวัตรเสมอกัน ย่อมเป็นผู้ส่วยกามารมณ์
ผลิตผลิตินันท์ใจอยู่ในเทวโลก.

รักษาตน ด้วยการเลิพธรรมะ
ด้วยการเจริญธรรมะ ด้วยการทำให้มากซึ่งธรรมะ
รักษาผู้อื่น ด้วยการอดทน
ด้วยการไม่เบียดเบียน
ด้วยเมตตาจิต ด้วยความรักใคร่เอ็นดู

มหา. สํ. ๑๕/๒๒๔/๗๕๘.

ภรรยา ๗ จำพวก

ครั้งนั้น เมื่อเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงนุ่งแล้ว ทรงถือบาตรและจีวร เสด็จเข้าไปยังนิเวศน์ของท่าน อนาถบิณฑิกเศรษฐี ประทับนั่งบนอาสนะที่ปูลาดแล้ว ก็สมัยนั้น มนุษย์ทั้งหลายในนิเวศน์ของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีส่งเสียงอื้ออึง ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเข้าไปเฝ้า พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายบังคม แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.

ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามว่า คหบดี เหตุไรหนอ มนุษย์ทั้งหลายในนิเวศน์ของท่าน จึงส่งเสียงอื้ออึงเหมือนชาวประมงแย่งปลากัน.

อนาถบิณฑิกเศรษฐีกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! นางสุชาดาคนนี้ ข้าพระองค์นำมา จากตระกูลมั่งคั่งมาเป็นสะใภ้ในเรือน นางไม่เชื่อถือ แม่ผัว พ่อผัว สามี แม้แต่พระผู้มีพระภาค นางก็ไม่สักการะเคารพนับถือบูชา”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกนางสุชาดา หึงสะใภ้ในเรือนว่า “มานี่แน่ะ! นางสุชาดา” นางสุชาดา

หญิงสะใภ้ในเรือนทุลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว เข้าไปเฝ้า
พระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควร
ส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า

นางสุชาดาภริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้ ๗ จำพวก
เป็นไฉน คือ :-

ภริยาเสมอด้วยเพชฌฆาต ๑

เสมอด้วยโจร ๑

เสมอด้วยนาย ๑

เสมอด้วยแม่ ๑

เสมอด้วยพี่สาวน้องสาว ๑

เสมอด้วยเพื่อน ๑

เสมอด้วยทาสี ๑

นางสุชาดา! ภริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้แล
เธอเป็นจำพวกไหนใน ๗ จำพวกนั้น.

นางสุชาดากราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! หม่อมฉันยังไม่รู้ทั่วถึงความ
แห่งพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคตรัสแล้วโดยย่อนี้ได้โดยพิสดาร.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! ขอประทานพระวโรกาส ขอพระผู้มีพระภาคโปรดทรงแสดงธรรมแก่หม่อมฉัน โดยที่หม่อมฉันจะพึงรู้ทั่วถึงเนื้อความแห่งพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคตรัสโดยย่อนี้โดยพิสดารเถิด”

นางสุชาดา! ถ้าอย่างนั้น เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว

นางสุชาดาหญิงสะใภ้ในเรือน ทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคตรัสพระพุทฺธพจน์นี้ว่า :-

(๑) ภริยาผู้มีจิตประทุษร้าย ไม่อนุเคราะห์ด้วยประโยชน์เกื้อกูล ยินดีในชายอื่น ดูหมิ่นสามี เป็นผู้อันเขาซื้อมาด้วยทรัพย์ พยายามจะฆ่าตัว ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า **วธกาภริยา** ภริยาเสมอด้วยเพศฆาต.

(๒) สามีของหญิงประกอบด้วยศีลปกรรณ พานิชยกรรม และกสิกรรม ได้ทรัพย์ใดมา ภริยาปรารณาจะยกยอกทรัพย์ แม้มีอยู่น้อยนั้นเสีย ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า **โจรภริยา** ภริยาเสมอด้วยโจร.

(๓) ภริยาที่ไม่สนใจการงาน เกียจคร้าน กินมาก ปากร้าย ปากกล้า ร้ายกาจ กล่าวคำหยาบ ข่มขี้ตัว

ผู้ขยันขันแข็ง ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า **อัยยาภริยา**
ภริยาเสมอด้วยนาย.

(๔) ภริยาใดอนุเคราะห์หัตถ์ด้วยประโยชน์เกื้อกูล
ทุกเมื่อ ตามรักษาสามีเหมือนมารดารักษานูตร รักษา
ทรัพย์ที่สามีหามาได้ไว้ ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า
มาตาภริยา ภริยาเสมอด้วยมารดา.

(๕) ภริยาที่เป็นเหมือนพี่สาวน้องสาว มีความ
เคารพในสามีของตน เป็นคนละอายบาป เป็นไปตาม
อำนาจสามี ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า **ภคินีภริยา**
ภริยาเสมอด้วยพี่สาว น้องสาว.

(๖) ภริยาใดในโลกนี้เห็นสามีแล้วชื่นชมยินดี
เหมือนเพื่อนผู้จากไปนานแล้วกลับมา เป็นหญิงมีศีล
มีวัตร ปฏิบัติสามี ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า
สขีภริยา ภริยาเสมอด้วยเพื่อน.

(๗) ภริยาใดสามีเขียนติ ชูตะคอก ก็ไม่โกรธ
ไม่คิดพิโรธโกรธตอบสามี อดทนได้ เป็นไปตามอำนาจ
สามี ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า **ทาสีภริยา**
ภริยาเสมอด้วยทาสี.

ภริยาที่เรียกว่า

วธกาภริยา ๑, โจวีภริยา ๑, อัยยาภริยา ๑

ภริยาทั้ง ๓ จำพวกนั้น ล้วนแต่เป็นคนทาสีล
หยาบช้า ไม่เอื้อเฟื้อ เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงนรก.

ส่วนภริยาที่เรียกว่า

มาตาภริยา ๑, ภคินีภริยา ๑

สขีภริยา ๑, ทาสีภริยา ๑

ภริยาทั้ง ๔ จำพวกนั้น เพราะตั้งอยู่ในศีล
ถนอมรักไว้อย่างเย็น เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติ.

นางสุชาดา! ภริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้แล
เธอเป็นภริยาจำพวกไหน ใน ๗ จำพวกนั้น.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ขอ
พระผู้มีพระภาคโปรดทรงจำหม่อมฉันว่า เป็นภริยาของสามี
ผู้เสมอด้วยทาสี.

มนุษย์ผี

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย การอยู่ร่วม ๔
ประการนี้

๔ ประการเป็นอย่างไรเล่า? คือ :-

(๑) ชายผีอยู่ร่วมกับหญิงผี

(๒) ชายผีอยู่ร่วมกับหญิงเทวดา

(๓) ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผี

(๔) ชายเทวดา อยู่ร่วมกับหญิงเทวดา

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ก็ชายผีอยู่ร่วมกับ
หญิงผีอย่างไร?

สามีในโลกนี้เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติ
ผิดในกาม พுகเหิง ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้ง
แห่งความประมาท เป็นคนทุศีล มีบาปกรรม มีใจอันมลทิน
คือความตระหนี่ครอบงำ ค่าและบริภาษสมณพราหมณ์
อยู่ครองเรือน แม้ภรรยาของเขาก็เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์
ประพฤติผิดในกาม ฯลฯ เป็นคนทุศีล มีบาปกรรม มีใจ

อันมลทินคือความตระหนี่ครอบงำ ค่าและบริภาษ
สมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ชายฝึอยู่ร่วมกับ
หญิงฝึ อย่างนี้แล.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ก็ชายฝึอยู่ร่วมกับ
หญิงเทวดาอย่างไร ?

สามีในโลกนี้เป็นผู้มักมาสัตว์ ฯลฯ ค่าและบริภาษ
สมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขาเป็นผู้
งดเว้น จากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติก
ผิดในกาม จากการพูดเท็จ จากการดื่มน้ำเมาคือสุราเมรัย
อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีศีล มีกัลยาณธรรม มีใจ
ปราศจากมลทินคือความตระหนี่ ไม่ค่าไม่บริภาษสมณพราหมณ์
อยู่ครองเรือน.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ชายฝึอยู่ร่วมกับ
หญิงเทวดา อย่างนี้แล.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ก็ชายเทวดาอยู่
ร่วมกับหญิงฝึอย่างไร ?

สามีในโลกนี้เป็นผู้ดเว้น จากการฆ่าสัตว์ ๑๗
อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขาเป็นผู้มีกฆ่าสัตว์ ๑๗
ค่าและบริภายสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ชายเทวดาอยู่ร่วม
กับหญิงผี อย่างนี้แล.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ก็ชายเทวดาอยู่ร่วม
กับหญิงเทวดาอย่างไร ?

สามีในโลกนี้เป็นผู้ดเว้น จากการฆ่าสัตว์ ๑๗
ไม่ด่าไม่บริภายสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน แม้ภรรยา
ของเขาก็เป็นผู้ดเว้น จากการฆ่าสัตว์ ๑๗ ไม่ด่า
ไม่บริภายสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! ชายเทวดาอยู่ร่วม
กับหญิงเทวดา อย่างนี้แล.

คหบดีและคหปตานีทั้งหลาย! การอยู่ร่วม ๔
ประการนี้แล.

ภรรยาและสามีทั้งสองเป็นผู้ทุกุศล เป็นคนตระหนี่
มักด่าว่าสมณพราหมณ์ ชื่อว่าเป็นผีมาอยู่ร่วมกัน.

สามีเป็นผู้ทุศีล มีความตระหนี่ มักด่าว่าสมณพราหมณ์ ส่วนภรรยาเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความตระหนี่ ภรณยานั้นเชื่อว่าเทวดาอยู่ร่วมกับสามีผี.

สามีเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความตระหนี่ ส่วนภรรยาเป็นผู้ทุศีล มีความตระหนี่ มักด่าว่าสมณพราหมณ์ เชื่อว่าหญิงผีอยู่ร่วมกับสามีเทวดา.

ทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธา รู้ความประสงค์ ของผู้ขอมีความสำรวม เป็นอยู่โดยธรรม ภรรยาและสามี ทั้งสองนั้น เจริญด้วยคำที่น่ารักแก่กันและกัน ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีความผาสุก ทั้งสองฝ่ายมีศีลเสมอกัน รักใคร่กันมาก ไม่มีใจร้ายต่อกัน ครั้นประพฤดิธรรมในโลกนี้แล้ว เป็นผู้มีศีลและวัตรเสมอกัน ย่อมเป็นผู้เสวยกามารมณ์เพลิดเพลินบันเทิงใจอยู่ในเทวโลก.

สิ่งใดมีความเกิด เป็นธรรมดา

สิ่งนั้นทั้งหมด

มีความดับไป เป็นธรรมดา

มหา. ที. ๑๐/๔๕/๔๕.

เข้าใจเรื่องกรรม

เรื่องควรทราบเกี่ยวกับกรรม ทั้ง ๖ แง่มุม

ภิกษุ ท. ! กรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ, นิทานสัมภวะ (เหตุเป็นแดนเกิดพร้อม) แห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ, เวมัตตตา (ความมีประมาณต่าง ๆ) แห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ, วิบาก (ผลแห่งการกระทำ) แห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ, กัมมนิโรธ (ความดับไม่เหลือแห่งกรรม) เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ, กัมมนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งกรรม) เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ ... คำที่เรากล่าวแล้วดั่งนี้นั้น เราอาศัยอะไรกล่าวเล่า ?

ภิกษุ ท. ! เรากล่าวซึ่งเจตนา ว่าเป็นกรรม เพราะว่าบุคคลเจตนาแล้ว ย่อมกระทำซึ่งกรรม ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ.

ภิกษุ ท. ! นิทานสัมภวะแห่งกรรมทั้งหลาย เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! นิตานสัมภวะ(เหตุเป็นแดนเกิดพร้อม)
แห่งกรรมทั้งหลาย คือ ผัสสะ.

ภิกษุ ท. ! เวมัตตตาแห่งกรรมทั้งหลาย เป็น
อย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! กรรมที่ทำให้เสวยในนรก มีอยู่,
กรรมที่ทำให้สัตว์เสวยเวทนาในกำเนิดเดรัจฉาน มีอยู่,
กรรมที่ทำให้สัตว์ให้เสวยเวทนาในเปรตวิสัย มีอยู่, กรรมที่
ทำสัตว์เสวยในมนุษย์โลก มีอยู่, กรรมที่ทำให้สัตว์เสวยใน
เทวโลก มีอยู่,

ภิกษุ ท. ! นี้เรากล่าวว่า เวมัตตตา (ความมี
ประมาณต่างๆ) แห่งกรรมทั้งหลาย.

ภิกษุ ท. ! วิบากแห่งกรรมทั้งหลาย เป็น
อย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! เรากล่าววิบากแห่งกรรมทั้งหลาย
ว่ามีอยู่ ๓ อย่าง คือ วิบากในทิวฐุธรรม (คือทันควัน) หรือ
ว่า วิบากในอุปัชชะ (คือในเวลาต่อมา) หรือว่า วิบากใน
อปปริยายะ (คือในเวลาต่อมาอีก).

ภิกษุ ท. ! นี้เรากล่าวว่า วิบากแห่งกรรมทั้งหลาย.

ภิกษุ ท. ! กัมมนิโรธ เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! ความดับแห่งกรรมย่อมมี เพราะ
ความดับแห่งผัสสะ.

อริยอัฏฐังคิกมรรค (อริยมรรคมืองค์แปด) นั้นนั่นเอง
เป็นกัมมนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับไม่เหลือ
แห่งกรรม); ได้แก่ สิ่งเหล่านี้คือ :-

สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ)

สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ)

สัมมาวาจา (การพูดจาชอบ)

สัมมากัมมันตะ (การทำกรงานชอบ)

สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีวิตชอบ)

สัมมาวายามะ (ความพากเพียรชอบ)

สัมมาสติ (ความระลึกชอบ)

สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ).

ภิกษุ ท. ! เมื่อใด อริยสาวก ย่อมรู้ชัดซึ่งกรรม
อย่างนี้, รู้ชัดซึ่งนิทานสัมภวะแห่งกรรม อย่างนี้, รู้ชัดซึ่ง
เวมัตตตาแห่งกรรม อย่างนี้, รู้ชัดซึ่งวิบากแห่งกรรม อย่างนี้,

รัฐคซึ่งกัมมนิโรธ อย่างนี้, รัฐคซึ่งกัมมนิโรธคามินีปฏิปทา
อย่างนี้;

อริยสาวกนั้น ย่อมรัฐคซึ่งพรหมจรรย์นี้ว่าเป็น
เครื่องเจาะแทงกิเลส เป็นที่ดับไม่เหลือแห่งกรรม.

ภิกษุ ท. ! ข้อที่เรากล่าวแล้วว่า

“กรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ,

นิทานสัมภาวะแห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ,

เวมัตตตาแห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ,

วิบากแห่งกรรม เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ,

กัมมนิโรธ เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ,

กัมมนิโรธคามินีปฏิปทา เป็นสิ่งที่บุคคลควรทราบ”

ดังนี้ (รวมสิ่งที่บุคคลควรทราบเกี่ยวกับกรรมทั้ง ๖ แห่ง) นั้น
เราอาศัยความข้อนี้อีกแล้ว.

กรรมเปรียบด้วยก้อนเกลือ

ภิกษุ ท. ! ใครพึงกล่าวว่า คนทำกรรมอย่างใด ๆ ย่อมเสวย กรรมนั้น อย่างนั้น ๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนั้น การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ก็มีไม่ได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ไม่มีปรากฏ

ส่วนใครกล่าวว่า คนทำกรรมอันจะพึงให้ผลอย่างใด ๆ ย่อมเสวย ผลของกรรมนั้น อย่างนั้น ๆ ดังนี้ เมื่อเป็นอย่างนี้ การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมีได้ ช่องทางที่จะทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ย่อมปรากฏ.

ภิกษุ ท. ! บาปกรรมแม้ประมาณน้อย ที่บุคคลบางคนทำแล้ว บาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปนรกได้ บาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น บางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิฏฐุธรรมเวทนียกรรม (ให้ผลในภพปัจจุบัน) ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย.

บาปกรรม แม้ประมาณน้อย บุคคลชนิดไร ทำแล้ว บาปกรรมนั้นจึงนำเขาไปนรกได้ ?

บุคคลบางคน ในโลกนี้เป็นผู้มีกายมิได้อบรม
 มีศีลมิได้อบรม มีจิตมิได้อบรม มีปัญญามิได้อบรม
 มีคุณความดีน้อย เป็นอปปาคุมะ (ผู้มีใจคับแคบใจหยวนใจต่ำทราม)
 เป็นอปปทุกขวิหารี (มีปกคิอยู่เป็นทุกข์ด้วยเหตุเล็กน้อย คือ
 เป็นคนเจ้าทุกข์) บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคลชนิดนี้
 ทำแล้ว บาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปนรกได้.

บาปกรรม ประมาณน้อยอย่างเดียวกัน บุคคล
 ชนิดใด ทำแล้ว กรรมนั้นจึงเป็นทิวฐุธรรมเวทนิยกรรม
 ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย ?

บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ที่มีกาย... มีศีล... มีจิต...
 มีปัญญาได้อบรมแล้ว มีคุณความดีมาก เป็นมหาดมะ
 (ผู้มีใจกว้างขวาง ใจบุญ ใจสูง) เป็นอปปมาณวิหารี (มีปกคิอยู่
 ด้วยธรรมอันหาประมาณมิได้ คือเป็นคนไม่มีหรือไม่แสดงกิเลส
 ซึ่งจะเป็นเหตุให้เขาประมาณได้ว่า เป็นคนดีแค่ไหน) บาปกรรม
 ประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น บุคคลชนิดนี้ทำแล้วกรรม
 นั้นเป็นทิวฐุธรรมเวทนิยกรรม ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย.

ภิกษุ ท. ! ต่างว่าคนใส่เกลือลงไปในถ้วยน้ำ
 เล็ก ๆ หนึ่งก้อน ท่านทั้งหลายจะสำคัญว่าอะไร น้ำอันน้อย

ในถ้อยน้ำนั้นจะกลายเป็นน้ำเค็ม ไม่น่าดื่มไป เพราะเกลือ
ก้อนนั้นไซ้ใหม่?

“เป็นเช่นนั้น พระเจ้าข้า!”

เพราะเหตุไร?

“เพราะเหตุว่า น้ำในถ้อยน้ำนั้นมีน้อย มันจึงเค็มได้...
เพราะเกลือก้อนนั้น”

ต่างว่าคนใส่เกลือก้อนขนาดเดียวกันนั้น ลงไปใน
แม่ น้ำคองคาทำนองทั้งหลายจะสำคัญว่ากระไร น้ำในแม่ น้ำคองคา
นั้นจะกลายเป็นน้ำเค็ม ดื่มไม่ได้ เพราะเกลือก้อนนั้นหรือ?

“หามิได้ พระเจ้าข้า!”

เพราะเหตุอะไร?

“เพราะเหตุว่า น้ำในแม่ น้ำคองคามีน้อย น้ำนั้นจึงไม่เค็ม...
เพราะเกลือก้อนนั้น”

จึ้นนั้นนั่นแหละ. ภิกษุ ท. ! บาปกรรมแม้ประมาณ
น้อย บุคคลบางคนทำแล้ว บาปกรรมนั้น ย่อมนำไปนรกได้
ส่วนบาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น บางคน
ทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิวฐุธรรมเวทนียกรรม ไม่ปรากฏผล
มากต่อไปเลย...

ภิกษุ ท. ! คนบางคนยอมผูกพันเพราะทรัพย์
แม้กึ่งกหาปณะ... แม้ ๑ กหาปณะ... แม้ ๑๐๐ กหาปณะ
ส่วนบางคนไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น.

คนอย่างไร จึงผูกพันเพราะทรัพย์ แม้กึ่งกหาปณะ
 ฯลฯ คนบางคนในโลกนี้เป็นคนจน มีสมบัติน้อย มีโภคะน้อย
คนอย่างนี้ยอมผูกพันเพราะทรัพย์ แม้กึ่งกหาปณะ ฯลฯ.

คนอย่างไร ไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น ?
คนบางคนในโลกนี้เป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก
คนอย่างนี้ ย่อมไม่ผูกพันเพราะทรัพย์เพียงเท่านั้น ฉะนั้น
นั่นแหละ.

ภิกษุ ท. ! บาปกรรมแม้ประมาณน้อย บุคคล
บางคนทำแล้ว บาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปนรกได้
ส่วนบาปกรรมประมาณน้อยอย่างเดียวกันนั้น บุคคล
บางคนทำแล้ว กรรมนั้นเป็นทิฏฐุธรรมเวทนิยกรรม
ไม่ปรากฏผลมากต่อไปเลย...

กรรมที่เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม

ภิกษุ ท. ! กรรม ๔ อย่างเหล่านี้ เรากระทำให้
แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว ประกาศให้รู้ทั่วกัน.

กรรม ๔ อย่าง ใดเล่า ?

ภิกษุ ท. ! กรรมดำ มีวิบากดำ ก็มีอยู่

ภิกษุ ท. ! กรรมขาว มีวิบากขาว ก็มีอยู่

ภิกษุ ท. ! กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำ
ทั้งขาว ก็มีอยู่.

ภิกษุ ท. ! กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำ
ไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ก็มีอยู่.

ภิกษุ ท. ! กรรมดำ มีวิบากดำ เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! บุคคลบางคนในภพนี้ ย่อมปรุงแต่ง
กายสังขารอันเป็นไปด้วยความเบียดเบียน, ย่อมปรุงแต่ง
วจีสังขาร อันเป็นไปด้วยความเบียดเบียน, ย่อมปรุงแต่ง
มโนสังขาร อันเป็นไปด้วยความเบียดเบียน. ครั้นเขา
ปรุงแต่งสังขาร (ทั้งสาม) ดังนี้แล้ว ย่อม เข้าถึงโลก อันเป็นไป
กับด้วยความเบียดเบียน; ผัสสะทั้งหลาย อันเป็นไปกับ

ด้วยความเบียดเบียน ย่อมถูกต้องเขาซึ่งเป็นผู้เข้าถึงโลกอันเป็นไปด้วยความเบียดเบียน; เขาอันผัสสะที่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนถูกต้องแล้ว ย่อมเสวยเวทนาที่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียน อันเป็นทุกข์โดยส่วนเดียว, ดังเช่นพวกสัตว์นรก.

ภิกษุ ท. ! นี้เรียกว่า กรรมดำ มีวิบากดำ.

ภิกษุ ท. ! กรรมขาว มีวิบากขาว เป็นอย่างไรเล่า?

ภิกษุ ท. ! บุคคลบางคนในกรณีนี้ ย่อมปรุงแต่งกายสังขารอันไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน, ย่อมปรุงแต่งวิสังขารอันไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน, ย่อมปรุงแต่งมโนสังขารอันไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน, ครั้นเขาปรุงแต่ง สังขาร (ทั้งสาม) ดังนี้แล้ว ย่อมเข้าถึงโลกอันไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน; ผัสสะทั้งหลายที่ไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน ย่อมถูกต้องเขาผู้เข้าถึงโลกอันไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน; เขาอันผัสสะที่ไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียนถูกต้องแล้ว ย่อมเสวยเวทนาที่ไม่เป็นที่ไปด้วยความเบียดเบียน อันเป็นสุขโดยส่วนเดียว, ดังเช่นพวกเทพสุกภิกขุ.

ภิกษุ ท. ! นี้เรียกว่า กรรมขาว มีวิบากขาว.

ภิกษุ ท. ! กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำทั้ง
ขาว เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุ ท. ! บุคคลบางคนในกรณีนี้ ย่อมปรุ้งแต่ง
กายสังขารอันเป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไป
ด้วยความเบียดเบียนบ้าง, ย่อมปรุ้งแต่ง วจีสังขารอันเป็นไป
กับด้วยความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปกับด้วยความ
เบียดเบียนบ้าง, ย่อมปรุ้งแต่ง มโนสังขาร อันเป็นไปกับด้วย
ความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง,
ครั้นเขาปรุ้งแต่งสังขาร (ทั้งสาม) ดังนี้แล้ว ย่อมเข้าถึงโลก
อันเป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปด้วย
ความเบียดเบียนบ้าง; ผัสสะทั้งหลาย ที่เป็นไปกับด้วย
ความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปด้วยความเบียดเบียนบ้าง
ย่อมถูกต้องเขาผู้เข้าถึง โลกอันเป็นไปกับด้วยความ
เบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง;
เขาอันผัสสะที่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไป
ด้วยความเบียดเบียนบ้าง ถูกต้องแล้ว ย่อมเสวยเวทนา
ที่เป็นไปกับด้วยความเบียดเบียนบ้าง ไม่เป็นไปด้วย

ความเบียดเบียนบ้าง อันเป็นเวทนาที่เป็นสุขและทุกข์เจือกัน,
 ดังเช่นพวกมนุษย์ พวกเทพบางพวก พวกวินิบาตบางพวก.

ภิกษุ ท. ! นี้เรียกว่า กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบาก
 ทั้งดำทั้งขาว.

ภิกษุ ท. ! กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำ
 ไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม นั้นเป็น อย่างไรเล่า ?

คือ สัมมาทิฐฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา
 สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ
 สัมมาสมาธิ.

ภิกษุ ท. ! นี้เรียกว่า กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบาก
 ไม่ดำไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม.

ภิกษุ ท. ! เหล่านี้แล กรรม ๔ อย่าง ที่เรา
 ทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วประกาศให้รู้ทั่วกัน.

วิธีดับกรรม

ภิกษุ ท. ! ...อริยมรรคมีองค์แปด นี่นั่นเอง
เป็นกัมมนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับไม่เหลือ
แห่งกรรม); ได้แก่ สิ่งเหล่านี้คือ :-

- สัมมาทิฐฐิ (ความเห็นชอบ)
- สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ)
- สัมมาวาจา (การพูดจาชอบ)
- สัมมากัมมันตะ (การทำงานชอบ)
- สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีวิตชอบ)
- สัมมาวายามะ (ความพากเพียรชอบ)
- สัมมาสติ (ความระลึกชอบ)
- สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจมั่นชอบ).

ภกท. อੰ. ๒๒/๔๖๕/๓๓๔.

รายละเอียดเกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์แปด สามารถอ่านเพิ่มเติมได้ที่
หน้า ๑๔๕

วิบากกรรมอย่างเบาของหมู่สัตว์

ภิกษุ ท. ! **ปาณาติบาต** (ฆ่าสัตว์) ที่เสพทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งปาณาติบาตของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ **มีอายุสั้น**.

ภิกษุ ท. ! **อทินนาทาน** (ลักทรัพย์) ที่เสพทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งอทินนาทานของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ **ความเสื่อมแห่งโภคะ**.

ภิกษุ ท. ! **กามสุมิจฉาจาร** (ประพฤตินอกใจกาม) ที่เสพทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งกามสุมิจฉาจารของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ **ก่อเวรด้วยศัตรู**.

ภิกษุ ท. ! **มุสาวาท** (คำเท็จ) ที่เสพทั่วแล้ว
เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก เป็นไปเพื่อ
กำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งมุสาวาทของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า
วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ การถูกกล่าวคู่ด้วย
คำไม่จริง.

ภิกษุ ท. ! **ปิสุณวาท** (คำขุยงให้แตกกัน) ที่เสพ
ทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก
เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งปิสุณวาทของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า
วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ การแตกจากมิตร.

ภิกษุ ท. ! **ผรุสวาท** (คำหยาบ) ที่เสพทั่วแล้ว
เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก เป็นไปเพื่อ
กำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งผรุสวาทของผู้เป็นมนุษย์ที่เบากว่า
วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ การได้ฟังเสียงที่
ไม่น่าพอใจ.

ภิกษุ ท.! สัมผัสปลาวัตติ (คำเพื่อเจ้า) ที่เสพ
ทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก
เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งพรุสวาทของผู้เป็นมนุษย์ที่เบาว่า
วิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อวาทที่ไม่มีใคร
เชื่อถือ.

ภิกษุ ท.! การดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย ที่เสพ
ทั่วแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อนรก
เป็นไปเพื่อกำเนิดดิรัจฉาน เป็นไปเพื่อเปรตวิสัย.

วิบากแห่งการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย ของ
ผู้เป็นมนุษย์ที่เบาว่าวิบากทั้งปวง คือวิบากที่เป็นไปเพื่อ
ความเป็นบ้า (อุมมตฺก).

ฉลาดในเรื่องกรรม

บุคคลเป็นพราหมณ์เพราะชาติ (กำเนิด) ก็หามิได้;
จะมีใช้พราหมณ์เพราะชาติ (กำเนิด) ก็หามิได้ :

บุคคลเป็นพราหมณ์เพราะกรรม;
ไม่เป็นพราหมณ์ ก็เพราะกรรม.

บุคคลเป็นชวานา ก็เพราะกรรม;
เป็นศีลปิน ก็เพราะกรรม,

บุคคลเป็นพ่อค้า ก็เพราะกรรม;
เป็นคนรับใช้ ก็เพราะกรรม,

บุคคลแม่เป็นโจร ก็เพราะกรรม;
เป็นนักรบ ก็เพราะกรรม,

บุคคลเป็นบุโรหิต ก็เพราะกรรม;
แม่เป็นพระราชา ก็เพราะกรรม,

บัณฑิตทั้งหลายย่อมเห็นซึ่งกรรมนั้น
ตามที่เป็นจริงอย่างนี้.

ชื่อว่าเป็นผู้เห็นซึ่งปฏิจสมุปบาท
เป็นผู้ฉลาดในเรื่องวิบากแห่งกรรม.

โลกย่อมเป็นไปตามกรรม
หมู่สัตว์ย่อมเป็นไปตามกรรม.

สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นเครื่องรีด
เหมือนลิ่มสลักขันยี่ครกที่กำลังแล่นไปอยู่.

สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีกรรมเป็นของตน
เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด
มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย
กระทำความใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม
จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น.

ราชา! ความพอใจอันใด
ราชาอันใด นันทิอันใด ตัณหาอันใด
มีอยู่ในรูป ในเวทนา ในสัญญา
ในสังขาร และในวิญญาณ
เพราะการติดแล้ว ช้องแล้วในสิ่งนั้น ๆ
เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า “สัตว์” ดังนี้

พ.น.ร. ส. ๑๗/๒๓๒/๓๖๗๘.

วินิจฉัยกรรม

เมื่อจะกระทำ

ราहुล ! เธอใคร่จะทำกรรมใดด้วยกาย พึงพิจารณากรรมนั้นเสียก่อนว่า “กายกรรมที่เราใคร่จะกระทำนี้ เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง เบียดเบียนผู้อื่นบ้าง เบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือไม่หนอ ?” ดังนี้.

ราहुล ! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกลอยคั่งนี้ไฉน, เธอไม่พึงกระทำกายกรรมชนิดนั้นโดยถ่ายเดียว.

ราहुล ! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกลอยคั่งนี้ว่า “กายกรรมที่เราใคร่จะกระทำนี้ ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก ดังนี้ไฉน.

ราहुล ! เธอพึงกระทำกายกรรมชนิดนั้น.

เมื่อกระทำอยู่

ราहुล! เมื่อเธอกระทำกรรมใดด้วยกายอยู่ พึงพิจารณากรรมนั้นว่า “กายกรรมที่เรากำลังกระทำอยู่นี้ เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง เบียดเบียนผู้อื่นบ้าง เบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือไม่หนอ?” ดังนี้.

ราहुล! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกอยู่ดังนี้ไฉรั, เธอพึงเลิกละกายกรรมชนิดนั้นเสีย.

ราहुล! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกอยู่ดังนี้ว่า “กายกรรมที่เรากำลังกระทำอยู่นี้ ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก” ดังนี้ไฉรั.

ราहुล! เธอพึงเร่งเพิ่มการกระทำกายกรรมชนิดนั้น.

เมื่อกระทำแล้ว

ราहुล ! เมื่อเธอกระทำความใดด้วยวาจาแล้ว พึงพิจารณากรรมนั้น ว่า “กายกรรมที่เรากระทำแล้วนี้ เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง เบียดเบียนผู้อื่นบ้าง เบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นอกุศล มีทุกข์เป็นกำไร มีทุกข์เป็นวิบาก หรือไม่หนอ ?” ดังนี้,

ราहुล ! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกอยู่ดังนี้ใช่ไร, เธอพึงแสดง พึงเปิดเผย พึงกระทำให้เป็นของหงาย ซึ่งกายกรรมนั้น ในพระศาสนาหรือในเพื่อนสพรหมจรรย์ ผู้เป็นวิญญูชนทั้งหลาย, ครั้นแสดง ครั้นเปิดเผย ครั้นกระทำ ให้เป็นของหงายแล้ว พึงถึงซึ่งความระว่างสังวรต่อไป.

ราहुล ! ถ้าเธอพิจารณา รู้สึกอยู่ดังนี้ว่า “กายกรรมที่เรากระทำแล้วนี้ ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนผู้อื่นบ้าง ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนทั้งสองฝ่ายบ้าง เป็นกายกรรมที่เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร มีสุขเป็นวิบาก” ดังนี้ใช่ไร.

ราहुล ! เธอพึงอยู่ด้วยปีติและปราโมทย์
ตามศึกษาในกุศลธรรมทั้งหลายอยู่ ทั้งกลางวันและ
กลางคืนเถิด.

ม. ม. ๑๓/๑๒๘/๑๓๐.

การบวชที่ไร้ประโยชน์

ภิกษุ ท. ! อาชีพต่ำที่สุด ในบรรดาอาชีพทั้งหลาย คือการขอราน.

ภิกษุ ท. ! คำสาปแข่งอย่างยิ่ง ในโลกนี้ คือ คำสาปแข่งว่า “แกถือกระบือลงในมือเทียวขอรานเถอะ” ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! กุลบุตรทั้งหลาย เข้าถึงอาชีพนี้ เป็นผู้เป็นไปในอำนาจแห่งประโยชน์ เพราะอาศัยอำนาจแห่งประโยชน์, ไม่ใช่เป็นคนหนีราชทัณฑ์ ไม่ใช่เป็นคนขอให้โจรปล่อยตัวไปบวช ไม่ใช่เป็นคนหนีหนี้ ไม่ใช่เป็นคนหนีภัย ไม่ใช่เป็นคนไร้อาชีพ, จึงบวช

อีกอย่างหนึ่ง กุลบุตรนี้บวชแล้ว โดยที่คิดเช่นนี้ว่า เราทั้งหลายเป็นผู้ถูกหยังเอาแล้ว โดยชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปรีทวะ ทุกะ โทมนัส อุปายาสทั้งหลาย เป็นผู้อันความทุกข์หยังเอาแล้ว มีความทุกข์เป็นเบื้องหน้าแล้ว ทำไฉน การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ จะพึงปรากฏแก่เรา ดังนี้.

ภิกษุ ท. ! แต่ว่ากุลบุตรผู้บวชแล้วอย่างนี้ กลับเป็นผู้มักไปด้วยอภิชฌา มีราคะแก่กล้าในกามทั้งหลาย มีจิตพยาบาท มีความดำริแห่งใจเป็นไปในทางประทุษร้าย มีสติอันลึมหงแล้ว ไม่มีสัมปชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่นแล้ว มีจิตหมუნไปผิดแล้ว มีอินทรีย์อันตนไม่สำรวมแล้ว.

ภิกษุ ท. ! เปรียบเหมือน ค้อนฟันจากเชิงตะกอน ที่เผาศพ ยังมีไฟติดอยู่ทั้งสอง ตรงกลางก็เปื้อนอุจจาระ ย่อมใช้ประโยชน์เป็นไม้ในบ้านเรือนก็ไม่ได้ ย่อมใช้ประโยชน์เป็นไม้ในป่าก็ไม่ได้, ข้อนี้ฉันใด;

ภิกษุ ท. ! เรากล่าวบุคคลนี้ว่ามีอุปมาเช่นนั้น; คือ เป็นผู้เสื่อมจากโภคะแห่งคฤหัสถ์ด้วย, ไม่ทำประโยชน์แห่งสมณะให้บริบูรณ์ ด้วย.

ท่านจงถวายทานในสังข์เกิด
เมื่อท่านถวายทานในสังข์อยู่,
จิตจักเลื่อมใส;
ท่านเป็นผู้มีจิตอันเลื่อมใสแล้ว
ภายหลังแต่การตายเพราะการทำลายแห่งกาย
จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์.

ภ.ก. ย. ๒๒/๔๓๘/๓๓๐.

สังฆทานดีกว่า !

“ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ทานประจำสกุลวงศ์ ข้าพระองค์
ยังให้อยู่ แต่ว่าทานนั้นข้าพระองค์ให้เฉพาะหมู่ภิกษุผู้เป็นอรหันต์
หรือผู้ปฏิบัติอหัตตมรรค ที่อยู่ป่า ที่ถือบิณฑบาต ที่ถือผ้าสุกุล
เป็นวัตร ”

คหบดี ! ข้อที่จะรู้ว่าคนเหล่านี้เป็นพระ
อรหันต์หรือปฏิบัติอหัตตมรรคนั้น เป็นสิ่งที่รู้ได้ยาก
สำหรับท่านผู้เป็นคฤหัสถ์ผู้บริโศกคาม ผู้ยังมีกรนอน
เบียดบุตร บริโศกใช้สอยกระแจะจันทน์และผ้าจาก
เมืองกาสี ทัดทรงมาลาและเครื่องกลั่นและเครื่องพัดทา
ยินคืออยู่ด้วยทองและเงิน.

คหบดี ! ถึงแม้ภิกษุจะเป็น ผู้อยู่ป่าเป็นวัตร
ถ้าเป็น ผู้ฟุ้งซ่าน ถือตัว กลับกลอกพูดมาก มีวาจาไม่
แน่นนอน มีสติลืมหลง ปราศจากสัมปชัญญะ ไม่มีสมาธิ
มีจิตหมุนไปผิด มีอินทรีย์อันปล่อยแล้ว : ด้วยอาการ
อย่างนี้ ภิกษุนั้น ควรดูคติเตียนด้วยองค์นั้น ๆ.

คหบดี ! ถึงแม้ภิกษุจะเป็น ผู้อยู่ป่าเป็นวัตร
ถ้าเป็น ผู้ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่กัลบกโลก ไม่พูดมาก
มีวาจาแน่นนอน มีสติตั้งมั่น มีสัมปชัญญะ มีสมาธิ
มีเอกัคคตาจิต สำรวมอินทรีย์ : ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุนั้น
อันใคร ๆ ควรสรรเสริญด้วยองค์นั้น ๆ.

คหบดี ! ถึงแม้ภิกษุจะเป็น ผู้อยู่ใกล้บ้าน ก็ดี
.... บิณฑบาตเป็นวัตร ก็ดี... ฉันทในที่นิมนต์ ก็ดี... ถือผ้า
บังสกุลเป็นวัตร ก็ดี... นุ่งห่มคหบดีจีวร ก็ดี ถ้าเป็นผู้
ฟุ้งซ่าน ถือตัว กัลบกโลก พูดมาก มีวาจาไม่แน่นนอน มีสติ
ลึมหอง ปราศจากสัมปชัญญะ ไม่มีสมาธิ มีจิตหมุนไป
ผิด มีอินทรีย์อันปล่อยแล้ว : ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุนั้น
ควรถูกติเตียนด้วยองค์นั้น ๆ.

คหบดี ! ถึงแม้ภิกษุจะเป็น ผู้อยู่ใกล้บ้าน ก็ดี
.... บิณฑบาตเป็นวัตร ก็ดี... ฉันทในที่นิมนต์ ก็ดี... ถือผ้า
บังสกุลเป็นวัตร ก็ดี... นุ่งห่มคหบดีจีวร ก็ดี ถ้าเป็นผู้
ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่กัลบกโลก ไม่พูดมาก มีวาจา
แน่นนอน มีสติตั้งมั่น มีสัมปชัญญะ มีสมาธิ มีเอกัคคตาจิต

ลำรวมอินทรีย์ : ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุ นั้นอันใคร ๆ
ควรสรรเสริญด้วยองค์นั้น ๆ.

เอาละ คหบดี ! ท่านจงถวายทานในสงฆ์เถิด
เมื่อท่านถวายทานในสงฆ์อยู่, จิตจักเลื่อมใส; ท่านเป็นผู้มี
จิตอันเลื่อมใสแล้ว ภายหลังแต่การตายเพราะการทำลาย
ร่างกาย จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์.

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! จำเดิมแต่วันนี้ไป ข้าพระองค์
จะถวายทานในสงฆ์”

“ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาใด
ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม
ปฏิบัติชอบยิ่ง, ปฏิบัติตามธรรมอยู่;
ผู้นั้นชื่อว่า ย่อมลัทธิการะ เคารพนับถือ
บูชาตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด”

มหา. ที. ๑๐/๑๕๕/๑๒๘.

ห้ามผู้อื่นให้ทาน ชื่อว่าไม่ชิมิตร

วิจนะ ! ผู้ใดห้ามผู้อื่นซึ่งให้ทาน ผู้นั้นชื่อว่า
เป็นอมิตร ผู้ทำอันตรายสิ่ง ๓ สิ่ง คือ :-

ทำอันตรายต่อบุญของท่าน (ผู้ให้ทาน),
ทำอันตรายต่อลาภของปฎิภาห (ผู้รับทาน),
และตัวเองก็ชุกครากตัวเองกำจัดตัวเองเสียตั้งแต่
แรกแล้ว.

วิจนะ ! ผู้ที่ห้ามผู้อื่นซึ่งให้ทาน ชื่อว่าเป็น
อมิตร ผู้ทำอันตรายสิ่ง ๓ สิ่ง ดังนี้แล.

วิจนะ ! เราเองย่อมกล่าวอย่างนี้ว่า “ผู้ใด
เทน้ำล้างหม้อ หรือน้ำล้างชามก็ตาม ลงในหลุมน้ำครำ
หรือทางน้ำโสโครก ซึ่งมีสัตว์มีชีวิตเกิดอยู่ในนั้นด้วยคิดว่า
สัตว์ในนั้นจะได้อาศัยเลี้ยงชีวิต ดังนี้แล้ว เราก็ยังกล่าวว่า
นั่นเป็นทางมาแห่งบุญ เพราะการทำแม่เช่นนั้น ไม่ต้อง
กล่าวถึงการให้ทานแก่มนุษย์ด้วยกัน” ดังนี้.

อีกอย่างหนึ่ง เรากล่าวว่าทานที่ให้แก่ผู้มีศีล
เป็นทานมีผลมาก. ทานที่ให้แก่ผู้ทุศีล หาเป็นอย่างนั้นไม่.

และผู้มีศีลนั้นเป็นผู้ละเสียซึ่งองค์ ๕ และประกอบอยู่ด้วย
องค์ ๕.

ละองค์ ๕ คือ :-

ละกามฉันทะ

ละพยาบาท

ละถีนมิทระ (หคหุซิมเข)

ละอุทริจกุกุกุจจะ (ฟุงชานรำคาญ)

ละวิจิกิจฉา (ลั้งเลสงสัย)

ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ :-

ประกอบด้วยกองศีลชั้นนอเสขะ (คือชั้นพระอรหันต์)

ประกอบด้วยกองสมาธิชั้นนอเสขะ

ประกอบด้วยกองปัญญาชั้นนอเสขะ

ประกอบด้วยกองวิมุตติชั้นนอเสขะ

ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะชั้นนอเสขะ.

เรากล่าวว่าท่านที่ให้ในบุคคลผู้ละองค์ห้า และ
ประกอบด้วยองค์ห้า ด้วยอาการอย่างนี้ มีผลมาก ดังนี้.

มีलग เลื่อมलग มียค เลื่อมยค
นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์
แปดอย่างนี้ เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงในหมู่มนุษย์
ไม่ยั่งยืน มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา

อภุชก. อ. ๒๓/๑๕๕/๕๖.

ผลแห่งทาน

คหบดี ! คนให้ทานอันเศร้าหมองหรือประณีตก็ตาม แต่ให้ทานนั้นโดยไม่เคารพ ไม่ทำความนอบน้อมให้ ไม่ให้ด้วยมือตนเอง ให้ของที่เหลือ ไม่เชื่อกรรมและผลของกรรม ให้ทาน

ทานนั้น ๆ ย่อมบังเกิดผลในตระกูลใด ๆ ในตระกูลนั้น ๆ จิตของผู้ให้ทานย่อมไม่น้อมไปเพื่อบริโภคอาหารอย่างดี ย่อมไม่น้อมไปเพื่อบริโภคผ้าอย่างดี ย่อมไม่น้อมไปเพื่อบริโภคยานอย่างดี ย่อมไม่น้อมไปเพื่อบริโภคกามคุณ ๕ อย่างดี แม้บริวารชนของผู้ให้ทานนั้นคือ บุตร ภรรยา ทาส คนใช้ คนทำงาน ก็ไม่เชื่อฟัง ไม่เงี่ยหูฟัง สงัดจิตไปที่อื่นเสีย.

ข้อนั้นเพราะเหตุไร ?

ทั้งนี้เป็นเพราะผลแห่งกรรมที่ตนกระทำโดยไม่เคารพ.

คหบดี ! บุคคลให้ทานอันเศร้าหมองหรือประณีตก็ตาม แต่ให้ทานนั้นโดยเคารพทำความนอบน้อมมาให้ด้วยมือตนเอง ให้ของที่ไม่วุ่นวาย เชื่อกรรมและผลของกรรม ให้ทาน

ทานนั้นๆ บังเกิดผลในตระกูลใดๆ ในตระกูลนั้นๆ จิตของผู้ให้ทานย่อมน้อมไปเพื่อบริโภคอาหารอย่างดี ย่อมน้อมไปเพื่อบริโภคผ้าอย่างดี ย่อมน้อมไปเพื่อบริภคยานอย่างดี ย่อมน้อมไปเพื่อบริภคกามคุณ ๕ อย่างดี แม้บริวารชนของผู้ให้ทานนั้น คือ บุตร ภรรยา ทาส คนใช้ คนทำงาน ก็เชื่อฟังดี เจียวุฟัง ไม่ส่งจิตไปที่อื่น.

ข้อนี้เพราะเหตุไร ?

ทั้งนี้เป็นเพราะผลของกรรมที่ตนกระทำโดยเคารพ.

คหบดี ! เรื่องเคยมีมาแล้ว มีพราหมณ์ชื่อเวลามาะพราหมณ์ผู้นั้นได้ให้ทานเป็นมหาทานอย่างนี้ คือ ได้ให้ถาดทองเต็มด้วยรูปยะ ๘๔,๐๐๐ ถาด ถาดรูปยะเต็มด้วยทอง ๘๔,๐๐๐ ถาด ถาดสำริดเต็มด้วยเงิน ๘๔,๐๐๐ ถาดให้ช้าง ๘๔,๐๐๐ เชือก มีเครื่องประดับล้วนเป็นทอง มีรง

ทองคำด้วยขำทอง ให้รด ๘๔,๐๐๐ คัน หุ้มด้วยหนัง
 ราชสีห์ หนังสือโคร่ง หนังสือเหลือง ผักกัมพลเหลือง
 มีเครื่องประดับล้วนเป็นทอง มีรงทอง คลุมด้วยขำทอง
 ให้แม่โคนม ๘๔,๐๐๐ ตัว มีน้ำนมไหลสะดวก ใช้ภาชนะ
 เงินรองน้ำนม ให้หญิงสาว ๘๔,๐๐๐ คน ประดับด้วยแก้ว
 มณีและแก้วกุณฑล ให้บัลลังก์ ๘๔,๐๐๐ ที่ ลาดด้วยผ้า
 โกเชาว์ ลาดด้วยขนแกะสีขาว เครื่องลาดมีฐานเป็น
 ซ้อดอกไม้ มีเครื่องลาดอย่างดีทำด้วยหนังขมด มีเครื่อง
 ลาดเพดาน มีหมอนข้างแดงทั้งสอง ให้ผ้า ๘๔,๐๐๐ โกฏิ
 เป็นผ้าเปลือกไม้ ผ้าแพร ผ้าฝ้าย เนื้อละเอียด จะป้วยกล่าว
 ไปไยถึงข้าว น้ำ ของเคี้ยว ของบริโภค เครื่องลูบไล้
 ที่นอน ไหลไปเหมือนแม่น้ำ.

คหบดี! ท่านพึงมีความคิดอย่างนี้ว่า สมัยนั้น
 ผู้อื่นไม่ใช่เวลามพราหมณ์ผู้ที่ให้ท่านเป็นมहतานนั้น.

คหบดี! แต่ท่านไม่ควรเห็นอย่างนี้ สมัยนั้น
 เราเป็นเวลามพราหมณ์ เราได้ให้ท่านนั้นเป็นมहतาน
 ก็ในท่านนั้น ไม่มีใครเป็นพระทักษิณชยบุคคล
 ใดๆ ไม่ชำระทักษิณานั้นให้หมดจด.

คหบดี ! ทานที่บุคคลถวายให้ท่านผู้ถึงพร้อมด้วยทิวัญญิ (พระโสดาบัน) ผู้เดียวบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่เวลามพราหมณ์ให้แล้ว.

ทานที่บุคคลถวายให้พระสกทาคามีผู้เดียวบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้ท่านผู้ถึงพร้อมด้วยทิวัญญิ ๑๐๐ ท่านบริโภคนั้น.

ทานที่บุคคลถวายให้พระอนาคามีผู้เดียวบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้พระสกทาคามี ๑๐๐ ท่านบริโภคนั้น.

ทานที่บุคคลถวายให้พระอรหันต์ผู้เดียวบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้พระอนาคามี ๑๐๐ ท่านบริโภคนั้น.

ทานที่บุคคลถวายให้พระปัจเจกพุทธเจ้ารูปเดียวบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้พระอรหันต์ ๑๐๐ รูปบริโภคนั้น.

ทานที่บุคคลถวายให้พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าบริโภคนั้น มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑๐๐ รูปบริโภคนั้น.

ทานที่บุคคลถวายให้ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้า เป็นประมุขบริโภค มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลถวายให้ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าบริโภค.

การที่บุคคล สร้างวิหารถวายสงฆ์ผู้มาจากจาตุรทิศ มีผลมากกว่าทาน ที่บุคคลถวายให้ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้า เป็นประมุขบริโภค.

การที่บุคคล มีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ มีผลมากกว่า ทานที่บุคคลสร้าง วิหารถวายสงฆ์ อันมาจากจาตุรทิศ.

การที่บุคคล มีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบท คือ งดเว้นจากปาณาติบาต ฯลฯ จากการดื่มน้ำเมา คือสุรา และเมรัยอันเป็นฐานะแห่งความประมาท มีผลมากกว่า การที่บุคคลมีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมและ พระสงฆ์เป็นสรณะ.

การที่บุคคลเจริญเมตตาจิตโดยที่สุดแม้เพียงเวลา สูดดมของหอม มีผลมากกว่า การที่บุคคลมีจิตเลื่อมใส สมาทานสิกขาบท คือ งดเว้นจากปาณาติบาต ฯลฯ.

และการที่บุคคลเจริญนิจสัญญาแม้เพียงเวลา
ลัดนิ้วมือ มีผลมากกว่า การที่บุคคลเจริญเมตตาจิต
โดยที่สุคแม้เพียงเวลาสุดคมของหอม.

นวก. อ. ๒๓/๔๐๕/๒๒๔.

ทาน ที่จัดว่าเป็น มหาทาน

ภิกษุ ท. ! อริยสาวก ในกรณีนี้ ละปาณาติบาต เว้นขาดจาก ปาณาติบาต. ภิกษุ ท. ! อริยสาวก เว้นขาด จากปาณาติบาตแล้ว ย่อมชื่อว่า ให้อภัยทาน อเวรทาน อภัยปัชฌทาน แก่สัตว์ทั้งหลายมากไม่มีประมาณ; ครั้น ให้อภัยทาน อเวรทาน อภัยปัชฌทาน แก่สัตว์ทั้งหลาย มากไม่มีประมาณแล้ว ย่อมเป็นผู้ มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน อันไม่มีประมาณ. ภิกษุ ท. ! นี้ เป็นทานชั้นปฐม เป็นมหาทาน รู้จักกันว่าเป็นของเลิศ เป็นของมีมานาน เป็นของประพาศสืบกันมาแต่โบราณ ไม่ถูกทอดทิ้งเลย ไม่เคยถูกทอดทิ้งในอดีต ไม่ถูกทอดทิ้งอยู่ ในปัจจุบัน และจักไม่ถูกทอดทิ้งในอนาคต อันสมณพราหมณ์ ผู้รู้ไม่คัดค้าน. ภิกษุ ท. ! ข้อนี้นี้เป็นทอธารแห่งบุญ เป็น ที่ไหลออกแห่งกุศล นำมาซึ่งสุข เป็นไปเพื่อยอดสุดอันดี มีสุขเป็นวิบาก เป็นไปเพื่อสวรรค์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ เกื้อกูลเพื่อความ สุขอันพึงปรารถนา น่ารักใคร่ น่าพอใจ.

(ในกรณีศีล ๕ อีกสี่ข้อที่เหลือ คือ การเว้นขาดจาก
อทินนาทาน, การเว้นขาดจากกาเมสุมิฉาจาร, การเว้นขาดจากมุสาวาท
และการเว้นขาดจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความประมาท ก็ได้ตรัสโดยมีนัยอย่างเดียวกัน)

ภิกษุ ท. ! ทาน ๕ ประการนี้แล เป็นมหาทาน
รู้จักกันว่าเป็นของเลิศ เป็นของมีมานาน เป็นของ
ประพาศติสืบกันมาแต่โบราณ ไม่ถูกทอดทิ้งเลย ไม่เคยถูก
ทอดทิ้งในอดีต ไม่ถูกทอดทิ้งอยู่ในปัจจุบัน และจักไม่ถูก
ทอดทิ้งในอนาคต อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ไม่คัดค้าน.

อฎฐก. อ. ๒๓/๒๕๐/๑๒๕.

“ความชรา มีซ่อนอยู่ในความหนุ่มสาว,
ความเจ็บไข้ มีซ่อนอยู่ในความไม่มีโรค,
ความตาย มีซ่อนอยู่ในชีวิต”

มหาวาร. สั. ๑๕/๒๕๗/๕๖๔.

ผู้ให้โภชนะ

ภิกษุ ท.! ทายกผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าย่อมให้
ฐานะ ๔ ประการแก่ปฏิคาหก (ผู้รับทาน, ผู้รับของถวาย).

๔ ประการเป็นอย่างไรเล่า? คือ :-

ให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ

ครั้นให้อายุแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งอายุอันเป็น
ทิพย์หรือเป็นของมนุษย์ ครั้นให้วรรณะแล้ว ... ครั้นให้
สุขะแล้ว ... ครั้นให้พละแล้ว ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งพละ
อันเป็นทิพย์หรือเป็นของมนุษย์

ภิกษุ ท.! ทายกผู้ให้โภชนะ ชื่อว่าย่อมให้
ฐานะ ๔ ประการนี้แก่ปฏิคาหก.

ผู้ใดย่อมให้โภชนะ ตามกาลอันควร โดยเคารพแก่
ปฏิคาหกผู้สำรวมแล้ว ผู้บริโภคโภชนะที่ผู้อื่นให้เป็นผู้
ผู้นั้นชื่อว่า ย่อมให้ฐานะ ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ
สุขะและพละ นรชนผู้มีปกติให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ
ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มีบริวารยศ ในที่ที่ตนเกิดแล้ว.

กัลยณมิตร คือ อริยมรรค

อานนท์! ภิกษุผู้ชื่อว่า มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี ย่อมเจริญทำให้มาก ซึ่งอริยมรรคมีองค์แปด โดยอาการอย่างไรเล่า?

อานนท์! ภิกษุในศาสนานี้ ย่อมเจริญทำให้มาก ซึ่งสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ชนิดที่วิเวกอาศัยแล้ว ชนิดที่วิระคะอาศัยแล้ว ชนิดที่นิโรธอาศัยแล้ว ชนิดที่น้อมไปปรอบเพื่อการสลัดคืน.

อานนท์! อย่างนี้แล ชื่อว่าภิกษุผู้มีมิตรดี สหายดี เพื่อนดี เจริญทำให้มาก ซึ่งอริยมรรคมีองค์แปด.

อานนท์! ข้อนั้นเธอพึงทราบด้วยปริยาย อันนี้เกิด คือว่า

พรหมจรรย์นี้ทั้งหมดนั้นเกี่ยว ได้แก่

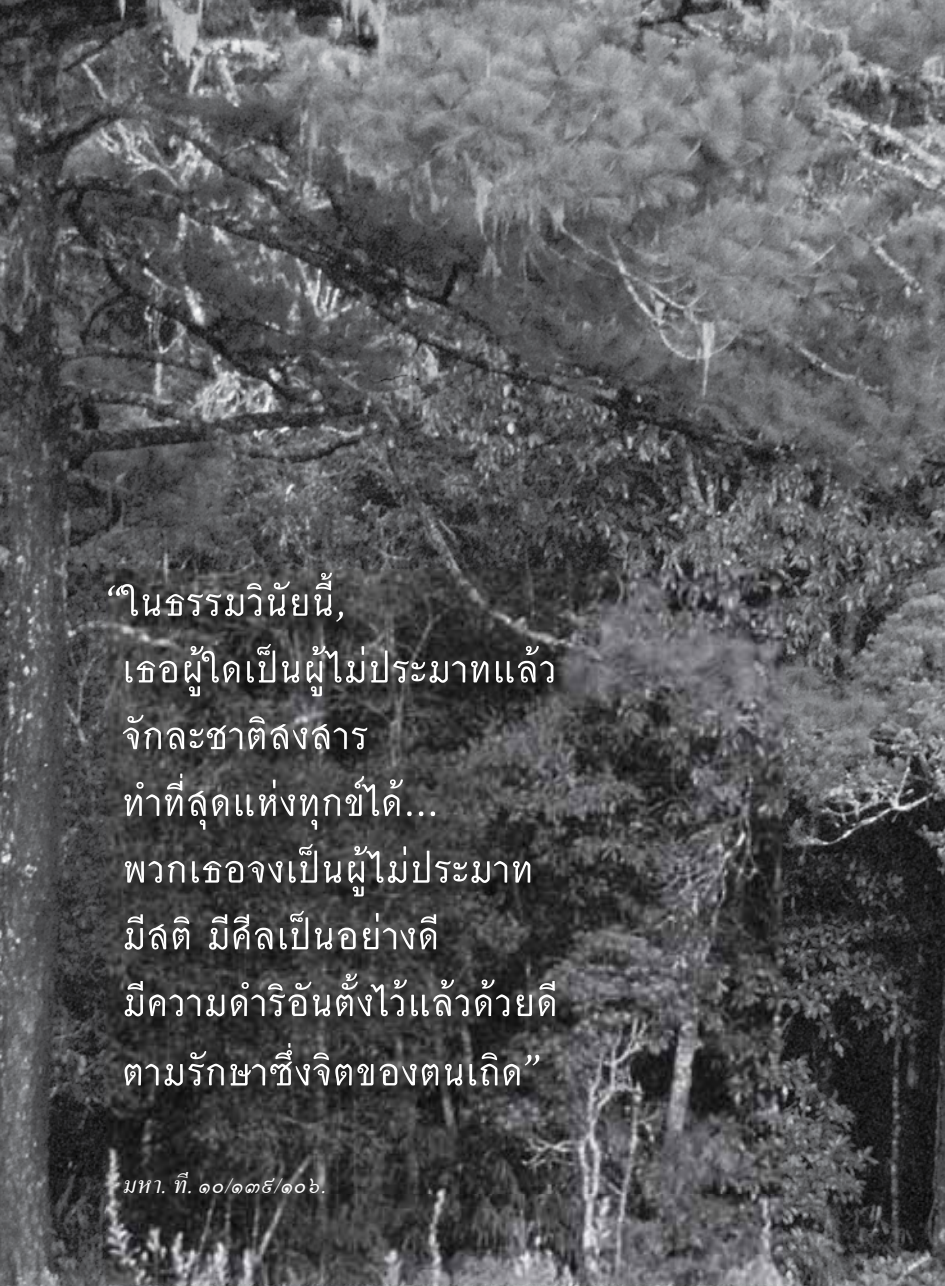
ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี, ดังนี้.

อานนท์! จริงทีเทียว, สัตว์ทั้งหลาย ผู้มีความเกิด เป็นธรรมดา ได้อาศัยกัลยาณมิตรของเราแล้ว ย่อมพ้น หมดจากชาติ, ผู้มีความแก่ชรา ความเจ็บป่วย ความตาย ความโศก ความคร่ำครวญ ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความแห่งผาใจ เป็นธรรมดา

ครั้นได้อาศัย กัลยาณมิตรของเรา แล้ว ย่อม หลุดพ้นหมดจากชาติ ความแก่ชรา ความเจ็บป่วย ความตาย ความโศก ความคร่ำครวญ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ความแห่งผาใจ.

อานนท์! ซ้อนั้น เธอพึงทราบโดยปริยาย อันนี้เกิด คือว่า

**พรหมจรรย์นี้ทั้งหมดนั้นเทียว ได้แก่
ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี, ดังนี้.**

“ในธรรมวินัยนี้,
เธอผู้ใดเป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว
จักละชาติลงสาร
ทำที่สุดแห่งทุกข์ได้...
พวกเธอจงเป็นผู้ไม่ประมาท
มีสติ มีศีลเป็นอย่างดี
มีความดำริอันตั้งไว้แล้วด้วยดี
ตามรักษาซึ่งจิตของตนเถิด”

สังสารวัฏ ไม่ปรากฏที่สุดแก่ สัตว์ผู้มีวิชา

ภิกษุ ท. ! กัปหนึ่งนานแล มิใช่ง่ายที่จะนับกัป
นั้นว่า เท้านี้ปี เท้านี้ร้อยปี เท้านี้พันปี หรือว่าเท้านี้แสนปีฯ

ภิกษุ ท. ! เหมือนอย่างว่า ภูเขาหินลูกใหญ่
ยาวโยชน์หนึ่ง กว้างโยชน์หนึ่ง สูงโยชน์หนึ่ง ไม่มีช่อง
ไม่มีโพรง เป็นแท่งทึบ บุรุษพึงเอาผ้าแคว้นกาสิมาแล้ว
ปิดภูเขา นั้น ๑๐๐ ปีต่อครั้ง ภูเขาหินลูกใหญ่นั้น พึงถึง
การหมดไปสิ้นไป เพราะความพยายามนี้ ยังเร็วกว่าแล
ส่วนกัปหนึ่งยังไม่ถึงการหมดไปสิ้นไป กัปนานอย่างนี้ แล.

บรรดากัปที่นานอย่างนี้พวกเธอท่องเที่ยวไปแล้ว
มิใช่หนึ่งกัป มิใช่ร้อยกัป มิใช่พันกัป มิใช่แสนกัป.

ข้อนั้นเพราะเหตุไร ?

เพราะว่า สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลาย
ไม่ได้ เมื่อเหล่าสัตว์ผู้มีวิชาเป็นที่กanggั้น มีตัณหา
เป็นเครื่องประกอบไว้ ท่องเที่ยวไปมาอยู่ที่สุดเบื้องต้น
ย่อมไม่ปรากฏ.

ภิกษุ ท. ! ก็เหตุเพียงเท่านี้ พอทีเดียว เพื่อจะ
เบื้อหน่ายในสังขารทั้งปวง พอเพื่อจะคลายกำหนด
พอเพื่อจะหลุดพ้น ดังนี้.

นิทาน. ส. ๑๖/๒๑๕/๔๒๕-๓๐.

น้ำตาที่เราได้ร้องให้มาแล้วทั้งหมด

ภิกษุ ท. ! ถูกละ ๆ พวกเธอทราบธรรมที่เราแสดงแล้วอย่างนี้ ถูกแล้ว น้ำตาที่หลังไหลออกของพวกเธอ ผู้ท่องเที่ยวไปมา คร่ำครวญร้องไห้อยู่ เพราะประสบสิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งทีพอใจ โดยกาลนาน นี้แหละ มากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลย.

พวกเธอได้ประสบมรณกรรมของมารดาตลอดกาลนาน น้ำตาที่หลังไหลออกของเธอเหล่านั้น ผู้ประสบมรณกรรมของมารดา คร่ำครวญร้องไห้อยู่ เพราะประสบสิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งทีพอใจ นั่นแหละ มากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลย.

พวกเธอได้ประสบมรณกรรมของบิดา... ของพี่ชายน้องชาย พี่สาวน้องสาว... ของบุตร... ของธิดา... ได้ประสบความเสื่อมแห่งญาติ... ได้ประสบความเสื่อมแห่งโศกะ... ได้ประสบความเสื่อมเพราะโรค ตลอดกาลนาน น้ำตาที่หลังไหลออกของเธอเหล่านั้น ผู้ประสบ

ความเสื่อม เพราะ โรค คร่ำครวญ ร้องไห้อยู่ เพราะประสบ
สิ่งที่ไม่พอใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่พอใจ นั่นแหละ
มากกว่า ส่วนน้ำในมหาสมุทรทั้ง ๔ ไม่มากกว่าเลย.

ข้อนั้นเพราะเหตุไร ?

เพราะว่า สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลาย
ไม่ได้ เมื่อเหล่าสัตว์ผู้มีวิชาเป็นที่ก้ำกั้น มีตณหา
เป็นเครื่องประกอบไว้ ท่องเที่ยวไปมาอยู่ที่สุดเบื้องต้น
ย่อมไม่ปรากฏ.

ภิกษุ ท. ! ก็เหตุเพียงเท่านี้ พอทีเดียว เพื่อจะ
เบื่อหน่ายในสังขารทั้งปวง พอเพื่อจะคลายกำหนด
พอเพื่อจะหลุดพ้น ดังนี้.

สุข ทุกข์ ที่เราได้ประสบมาแล้ว ทุก ๆ รูปแบบ

ภิกษุ ท.! สงสารนี้กำหนดที่สุด เบื้องต้น
เบื้องปลายไม่ได้ เมื่อเหล่าสัตว์ผู้มีอวิชาเป็นที่กanggัน
มีต้นหาเป็นเครื่องผูกพัน ท่องเที่ยวไปมาอยู่ ที่สุดเบื้องต้น
ย่อมไม่ปรากฏ

เธอทั้งหลายเห็นทุกตบรูฐ ผู้มีมือและเท้าไม่
สมประกอบ หรือ เห็นบุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยความสุข
มีบริวารคอยรับใช้ ฟังลงสันนิษฐานในบุคคลนี้ว่า เรา
ทั้งหลายก็เคยเสวยทุกข์หรือเสวยสุข เห็นปานนี้มาแล้ว
โดยกาลนานนี้.

.....สัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นมารดา, สัตว์ที่ไม่เคยเกิด
เป็นบิดา, สัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นพี่ชายน้องชาย, สัตว์ที่ไม่
เคยเกิดเป็นพี่สาวน้องสาว, สัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นบุตร,
สัตว์ที่ไม่เคยเกิดเป็นธิดา โดยกาลนานนี้ มิใช่หาได้ง่ายเลย.

ข้อนั้นเพราะเหตุไรเล่า?

เพราะว่า สงสารนี้กำหนดที่สุดเบื้องต้นเบื้องปลาย
ไม่ได้ เมื่อเหล่าสัตว์ผู้มีวิชาเป็นที่กังกั้น มีตัณหา
เป็นเครื่องประกอบไว้ ท่องเที่ยวไปมาอยู่ที่สุดเบื้องต้น
ย่อมไม่ปรากฏ.

ภิกษุ ท. ! ก็เหตุเพียงเท่านี้ พอทีเดียว เพื่อจะ
เบื่อหน่ายในสังขารทั้งปวง พอเพื่อจะคลายกำหนด
พอเพื่อจะหลุดพ้น ดังนี้.

นิทาน. สํ. ๑๖/๒๒๑, ๒๒๓-๔/๔๔๓-๔, ๔๕๐-๕.

ที่รักที่เจริญใจในโลก

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นที่รักที่เจริญใจ
ในโลก.

ค้นหา เมื่อจะเกิด ย่อมเกิดที่นี่ เมื่อจะตั้งอยู่
ย่อมตั้งอยู่ในที่นี่.

ค้นหา เมื่อบุคคลจะละ ย่อมละเสียได้ในที่นี่
เมื่อจะดับ ย่อมดับในที่นี่.

รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณั
สิ่งที่ทำหน้าที่รู้ (วิญญาณ) ทางตา สิ่งที่ทำหน้าที่รู้ทางหู...
ทางจมูก...ทางลิ้น...ทางกาย...ทางใจ.

ผัสสะทางตา ผัสสะทางหู ผัสสะทางจมูก
ผัสสะทางลิ้น ผัสสะทางกาย ผัสสะทางใจ.

เวทนาจากผัสสะทางตา เวทนาจากผัสสะทางหู...
ทางจมูก...ทางลิ้น...ทางกาย...ทางใจ.

การหมายรู้ (สัญญา) เกี่ยวกับรูป การหมายรู้
เกี่ยวกับเสียง...กลิ่น...รส...กายสัมผัส...ธรรมารมณั.

เจตนาในการหมายรู้ (สัญญาเจตนา) เกี่ยวกับรูป...
เกี่ยวกับเสียง...กลิ่น...รส...กายสัมผัส...ธรรมารมณ์.

การตรึก (วิตก) ที่เป็นไปทางรูป การตรึกที่
เป็นไปทางเสียง...กลิ่น...รส...กายสัมผัส...ธรรมารมณ์.

การตรอง (วิจารณ์) ที่เป็นไปทางรูป การตรองที่
เป็นไปทางเสียง...กลิ่น...รส...กายสัมผัส...ธรรมารมณ์.

ค้นหาในรูป ค้นหาในเสียง ค้นหาในกลิ่น
ค้นหาในรส ค้นหาในกายสัมผัส ค้นหาในธรรมารมณ์.

(แต่ละอย่าง ๆ เหล่านี้)

เป็นที่รักที่เจริญใจในโลก.

ค้นหา เมื่อจะเกิด ย่อมเกิดในที่นี้

เมื่อจะตั้งอยู่ ย่อมตั้งอยู่ในที่นี่.

ค้นหา เมื่อบุคคลจะละ ย่อมละเสียได้ในที่นี้

เมื่อจะดับ ย่อมดับในที่นี้.

ทางแห่งความสิ้นทุกข์

ภิกษุ ท. ! ก็ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ
(ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์) เป็นไฉน?

นี่คือมรรคมืองค์ ๘ อันประเสริฐ คือสัมมาทิฐิ
สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ
สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ.

ก็สัมมาทิฐิ เป็นไฉน?

ความรู้ในทุกข์ ความรู้ในทุกข์สมุทัย ความรู้ใน
ทุกข์นิโรธ ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา.

สัมมาสังกัปปะ เป็นไฉน?

ความดำริในการออกจากกาม ความดำริในความ
ไม่พยายาบท ความดำริในอันไม่เบียดเบียน.

สัมมาวาจา เป็นไฉน?

การงดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการพูดส่อเสียด
(พูดให้คนแตกแยกกัน) งดเว้นจากการพูดคำหยาบ งดเว้นจาก
การพูดเพื่อเจ้อ.

สั้มมกั้มมันตะ เป็นไฉน?

การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการถือเอา
สิ่งของที่เขามิได้ให้ งดเว้นจากการประพฤตผิดในกาม.

สั้มมาอาชีวะ เป็นไฉน?

อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ละการเลี้ยงชีพที่ผิดเสีย
สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงชีพที่ชอบ.

สั้มมาวายามะ เป็นไฉน?

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เกิดฉันทะ พยายาม ปรารภ
ความเพียร ประคองจิตไว้ ตั้งจิตไว้

เพื่อ มิให้ อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิด
บังเกิดขึ้น

เพื่อ ละ อกุศลธรรมอันลามกที่บังเกิดขึ้นแล้ว

เพื่อ ให้ กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด บังเกิดขึ้น

เพื่อ ความตั้งอยู่ ไม่เลือนหาย เจริญยิ่งไพบูลย์
มีขึ้น เต็มเปี่ยมแห่งกุศลธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้ว.

สัมมาสติ เป็นไฉน?

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกเสียได้.

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้.

สัมมาสมาธิ เป็นไฉน?

ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สัจจจากาม สัจจจากอกุศลธรรม บรรลุ ปฐมฌาน มีวิตก มีวิจารณ์ มีปีติและสุขเกิดแต่วิเวกอยู่

เธอบรรลु ทุตติยฌาน มีความผ่องใสแห่งจิต
ในภายใน เป็นธรรมชาติเอกผุดขึ้น เพราะวิตกวิจารณ์สงบไป
ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีปีติและสุขอันเกิดแต่สมาธิอยู่

เธอมีอุเบกขา มีสติ มีสัมปชัญญะ เสวยสุข
ด้วยกาย เพราะปีติสิ้นไปบรรลุ ตติยฌาน ที่พระอรหิยะ
ทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้ได้ฌานนี้ เป็นผู้ที่มีอุเบกขา มีสติ
อยู่เป็นสุข

เธอบรรลุ จตุตถฌาน ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข
เพราะละสุขละทุกข์ และดับโสมนัสโทมนัสก่อนๆ ได้
มีอุเบกขาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่.

มูลนิธิพุทธโฆษณ์

มูลนิธิแห่งมหาชนชาวพุทธ ผู้ซึ่งชัดเจน และมั่นคงในพุทธวจน

เริ่มจากชาวพุทธกลุ่มเล็กๆกลุ่มหนึ่ง ได้มีโอกาสมาฟังธรรมบรรยายจาก ท่านพระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตถิผโล ที่เน้นการนำพุทธวจน (ธรรมวินัยจากพุทธโฆษณ์ ที่ พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าทรงตรัสไว้ดีแล้ว บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ทั้งเนื้อความและพยัญชนะ) มาใช้ในการถ่ายทอดบอกสอน ซึ่งเป็นรูปแบบการแสดงธรรมที่ตรงตามพุทธบัญญัติ ตามที่ทรงรับสั่งแก่พระอรหันต์ ๖๐ รูปแรกที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ในการประกาศ พระสัทธรรม และเป็นลักษณะเฉพาะที่ภิกษุในครั้งพุทธกาลใช้เป็นมาตรฐานเดียว

หลักพุทธวจนนี้ ได้เข้ามาตอบคำถาม ต่อความลึกลับสงสัย ได้เข้ามาสร้าง ความชัดเจน ต่อความพว้าเถื่อนสับสน ในข้อธรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคัมชาวพุทธ ซึ่ง ทั้งหมดนี้ เป็นผลจากสาเหตุเดียวคือ การไม่ใช้คำของพระพุทธเจ้าเป็นตัวตั้งต้นในการ ศึกษาเล่าเรียน

ด้วยศรัทธาอย่างไม่หวั่นไหวต่อองค์สัมมาสัมพุทธะ ในฐานะพระศาสดา ท่านพระอาจารย์คึกฤทธิ์ ได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่า “อาตมาไม่มีคำสอนของตัวเอง” และใช้เวลาที่มีอยู่ ไปด้วยการรับสนองพุทธประสงค์ ด้วยการโฆษณาพุทธวจน เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม และความประสานเป็นหนึ่งเดียวของชาวพุทธ

เมื่อกลับมาใช้หลักพุทธวจน เหมือนที่เคยเป็นในครั้งพุทธกาล สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ความชัดเจนสอดคล้องลงตัว ในความรู้ความเข้าใจ ไม่ว่าในแง่ของหลักธรรม ตลอดจน จมรรควิธีที่ตรง และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผล รู้เห็นประจักษ์ได้จริงด้วยตนเองทันที ด้วยเหตุนี้ ชาวพุทธที่เห็นคุณค่าในคำของพระพุทธเจ้า จึงขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ เกิดเป็น “กระแสพุทธวจน” ซึ่งเป็นพลังเงียบที่กำลังจะกลายเป็นคลื่นลูกใหม่ ในการกลับไปใช้ระบบการเรียนรู้พระสัทธรรม เหมือนดังครั้งพุทธกาล

ด้วยการขยายตัวของกระแสพุทธวจนนี้ สื่อธรรมที่เป็นพุทธวจน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หรือซีดี ซึ่งแจกฟรีแก่ญาติโยมเริ่มมีไม่พอเพียงในการแจก ทั้งนี้ เพราะจำนวนของผู้ที่สนใจเห็นความสำคัญของพุทธวจน ได้ขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็วประกอบกับว่า ท่านพระอาจารย์ถึกฤทธิ์ โสคติโส โคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติตามแนวทางของท่าน พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) ภายใต้วินัยอันเป็นพุทธบัญญัติ การเผยแพร่พุทธวจน ที่ผ่านมา จึงเป็นไปในลักษณะสันโดษตามมีตามได้ เมื่อมีโยมมาปวารณาเป็นเจ้าภาพ ในการจัดพิมพ์ ได้มาจำนวนเท่าไร ก็ทยอยแจกไปตามที่มีเท่านั้น เมื่อมีมา ก็แจกไป เมื่อหมด ก็คือหมด

เนื่องจากว่า หน้าที่ในการดำรงพระสัทธรรมให้ตั้งมั่นสืบไป ไม่ได้ผูกจำกัด อยู่แต่เพียงพุทธสาวกในฐานะของสงฆ์เท่านั้น ฆราวาสกลุ่มหนึ่งซึ่งเห็นความสำคัญของ พุทธวจน จึงรวมตัวกันเข้ามาช่วยขยายผลในสิ่งที่ท่านพระอาจารย์ถึกฤทธิ์ โสคติโส ทำอยู่แล้ว นั่นคือ การนำพุทธวจนมาเผยแพร่โฆษณา โดยพิจารณาตัดสินใจจดทะเบียน จัดตั้งเป็นมูลนิธิหรืออุกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ ทั้งหมด อยู่ในรูปแบบที่โปร่งใส เปิดเผย และเปิดกว้างต่อสาธารณชนชาวพุทธทั่วไป

สำหรับผู้ที่เห็นความสำคัญของพุทธวจน และมีความประสงค์ที่จะดำรง พระสัทธรรมให้ตั้งมั่น ด้วยวิธีของพระพุทเจ้า สามารถสนับสนุนการดำเนินการครั้งนี้ได้ ด้วยวิธีต่างๆ นั่นคือ **เข้ามาใส่ใจศึกษาพุทธวจน และนำไปใช้ปฏิบัติด้วยตนเอง** เมื่อรู้ ประจักษ์ เห็นได้ด้วยตนเองแล้ว ว่ามรรควิธีที่ได้จากการทำความเข้าใจ โดยใช้คำของ พระพุทเจ้าเป็นตัวตั้งคั้นนั้น นำไปสู่ความเห็นที่ถูกต้อง ในหลักธรรมอันสอดคล้อง เป็นเหตุเป็นผล และเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว กระทั่งได้ผลตามจริง ทำให้เกิดมิจิต ศรัทธา ในการช่วยเผยแพร่ขยายสื่อพุทธวจน เพียงเท่านี้ คุณก็คือหนึ่งหน่วยในขบวน “พุทธโฆษณ” แล้ว

นี่คือเจตนารมณ์ของมูลนิธิพุทธโฆษณ นั่นคือเป็นมูลนิธิแห่งมหาชน ชาวพุทธ ซึ่งชัดเจน และมั่นคงในพุทธวจน

ผู้ที่สนใจรับสื่อธรรมที่เป็นพุทธวจน เพื่อไปใช้ศึกษาส่วนตัว
หรือนำไปแจกเป็นธรรมทาน แก่พ่อแม่พี่น้อง ญาติ หรือเพื่อน
สามารถมารับได้ฟรี โดยไม่มีเงื่อนไข ที่วัดนาป่าพง
หรือตามที่พระอาจารย์คึกฤทธิ์ได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมนอกสถานที่

สำหรับรายละเอียดกิจกรรมต่างๆ ภายใต้อีเมลหรือพุทธวจนโดยวัดนาป่าพง
ค้นหาข้อมูลได้จาก
www.watnapp.com

หากมีความจำนงที่จะรับไปแจกเป็นธรรมทานในจำนวนหลายสิบชุด
ขอความกรุณาแจ้งความจำนงได้ที่

มูลนิธิพุทธโฆษณ์

สำนักงานใหญ่ : ๑๖/๘๘ ชั้น ๒ ซอยสุขุมวิท ๖๘ ถนนสุขุมวิท

แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐๒-๒๕๔-๘๓๖๐-๑ โทรสาร ๐๒-๓๘๘-๒๑๘๔

เว็บไซต์ : www.buddhakos.org อีเมล : info@buddhakos.org

ประสานงานและเผยแพร่ : มูลนิธิพุทธโฆษณ์ อาคารภคินท์
๕ ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง, เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

โทร.๐๘๕-๐๕๘-๖๘๘๘, ๐๘๑-๕๑๓-๑๖๑๑

สนับสนุนการเผยแพร่พุทธวจนได้ที่

ชื่อบัญชี “มูลนิธิพุทธโฆษณ์” ธนาคารกสิกรไทย สาขา ย่อยตลาดไท
ประเภท บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๔๘๔-๒-๑๐๘๓๗-๘

ขอกราบขอบพระคุณแต่

พระอาจารย์ศีกฤทธิ โสคติณโณ และคณะสงฆ์วัดนาป่าพง

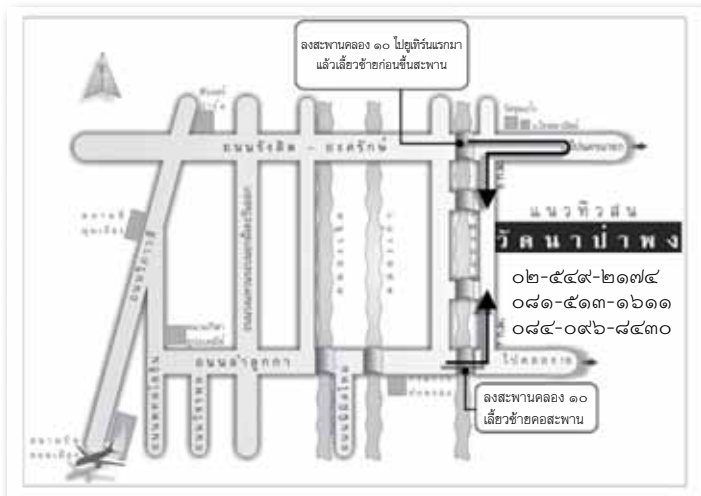
ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

ติดตามการเผยแพร่พระธรรมคำสอนตามหลักพุทธวจน

โดยพระอาจารย์ศีกฤทธิ โสคติณโณ ได้ที่

- media.watnapahpong.org , www.nap-tv.com ,
www.watnapp.com (ธรรมบรรยายคำวันเสาร์) ทั้งภาพและเสียงตั้งแต่ ๑๙.๐๐ น.
- คลื่น ส.ว.พ. FM ๙๑.๐ MHz ทุกวันพระ เวลา ๑๖.๔๐ น. ,
FM ๑๐๖.๐ MHz (คลื่นครอบครัวข่าว) จันทร์-ศุกร์ เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๕.๓๐ น.
- ทีวีดาวเทียมช่อง A | Biz Net Tong Hua เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๕.๓๐ น.
และ เวลา ๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.

แผนที่วัดนาป่าพง

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎกบาลีอักษรไทยฉบับสยามรัฐ

พระไตรปิฎกไทยฉบับสยามรัฐ

พุทธวจน ฉบับธรรมโฆษณ

(ชุดจากพระโอษฐ์ ผลงานแปลพุทธวจนโดยท่านพุทธทาสภิกขุ)

พุทธวจน ฉบับตรวจแก้

(จัดพิมพ์โดยมูลนิธิพุทธโฆษณ)

ร่วมจัดทำโดย

กลุ่มละนันทิ, กลุ่มพุทธโอษฐ์,

กลุ่มธรรมะสีขาว, กลุ่มสมณะศากยะปุตติยะ,

กลุ่มพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย,

กลุ่มมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, กลุ่มวิทยาเขต-หาดใหญ่,

ชมรมพุทธบริษัทศากยบุตร,

คุณสุธี วชิระสมบูรณ์, คุณสายทิพย์ ชูเทพากร, คุณอมฤต ชัยบุตร,

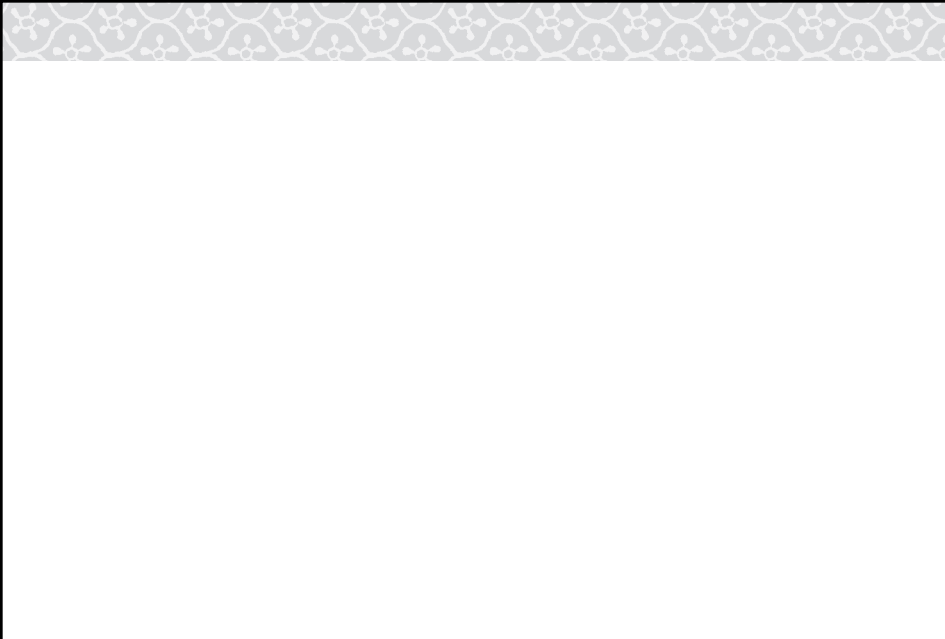
คุณพิมพ์จันทร์ วิมุกตานนท์, คุณวิจิตรา คุปต์ชัยชัย, คุณวงสิริ เอี้ยวเหล็ก

คุณมานพ พุ่มเข็ม และครอบครัว, คุณदनัย วงศาโรจน์ และครอบครัว,

คุณสุเทพ กุลสิงห์ และครอบครัว, คุณวราภรณ์ ศักดิ์ และครอบครัว

นายกเทศมนตรีบางคูวัด คุณพสิษฐ์ มะลิ,

บริษัท ห้างพระจันทร์ไอศถ จำกัด, บริษัท ไทยควอลิตี้ แลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ จำกัด,

ภิกษุ ท.! ถ้าภิกษุเจริญอานาปานสติ แม้ชั่วกาลเพียงลัดนิ้วมือ
ภิกษุนี้เรากล่าวว่า **อยู่ไม่เหินห่างจากฌาน** ทำตามคำสอนของพระศาสดา
ปฏิบัติตามโอวาท ไม่ฉันทบิณฑบาตของชาวแวนแคว้นเปล่า ก็จะป่วยกล่าวไปโย
ถึงผู้กระทำให้มาก ซึ่งอานาปานสติ นั้นเล่า

เอก. อ. ๒๐/๕๔ - ๕๕/๒๒๔.

ศีล ๕

(ปาณาติปาตา เวรมณี) เธอนั้น ละปาณาติ บาต เว้นขาดจาก
ปาณาติบาต (ฆ่าสัตว์) วางท่อนไม้และศัสตราเสียแล้ว มีความละเอียด ถึง
ความเอ็นดูกรุณา หวังประโยชน์เกื้อกูลในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย อยู่

(อทินนาทานา เวรมณี) เธอนั้น ละอทินนาทาน เว้นขาดจาก
อทินนาทาน (ลักทรัพย์) ถือเอาแต่ของที่เขาให้แล้ว หวังอยู่แต่ของที่เขาให้
ไม่เป็นขโมย มีตนเป็นคนสะอาดเป็นอยู่

(กามสุมิจฉาจา เวรมณี) เธอนั้น ละการประพฤติดิฉินกาม
เว้นขาดจากการประพฤติดิฉินกาม (คือเว้นขาดจากการประพฤติดิฉิน) ในหญิง
ซึ่ง มารดารักษา บิดารักษา พี่น้องชาย พี่น้องหญิง หรือญาติรักษา อันธรรม
รักษา เป็นหญิงมีสามี หญิงอยู่ในสินไหม โดยที่สุดแม้หญิงอันเขาหมั้นไว้ (ด้วย
การคล้องพวงมาลัย) ไม่เป็นผู้ประพฤติดิฉินจาริตในรูปแบบเหล่านั้น

(มูสาวาทา เวรมณี) เธอนั้น ละมูสาวาท เว้นขาดจากมูสาวาท พูด
แต่ความจริง รักษาความสัตย์ มั่นคงในคำพูด มีคำพูดควรเชื่อถือได้ ไม่แก่ง
กล่าวให้ผิดต่อโลก

(สุราเมรัยยะมัชชปะมาทัฏฐานา เวรมณี) เธอนั้น เว้นขาดจากการ
ดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งของความประมาท

ฆราวาสชั้นเลิศ

คหบดี ! ...กามโกถิ (ฆราวาส) ผู้ใด

(๑) แสวงหาโภคทรัพย์โดยธรรม โดยไม่เครียดครัด
(เกินไป จนทรมาณตน)

(๒) ทำตนให้เป็นสุข ให้ผู้อื่น...,

(๓) แบ่งปันโภคทรัพย์บำเพ็ญบุญ....,

(๔) ไม่กำหนด ไม่มัวเมา ไม่ลุ่มหลง

มีปกติเห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก
บริโภคโภคทรัพย์เหล่านั้นอยู่...;

คหบดี ! กามโกถิจำพวกนี้ เป็นกามโกถิชั้นเลิศ ชั้นประเสริฐ
ชั้นหัวหน้า ชั้นสูงสุด ชั้นบวร กว่ากามโกถิทั้งหลาย, เปรียบเสมือน
นมสดเกิดจากแม่โค นมส้มเกิดจากนมสด เนยข้นเกิดจากนมส้ม
เนยใสเกิดจากเนยข้น หัวเนยใสเกิดจากเนยใส; หัวเนยใสปรากฏว่าเลิศ
กว่าบรรดาสอันเกิดจากโคทั้งหลายเหล่านั้น..., ฉะนั้น

ทสก. อี. ๒๔/๑๕๔/๕๑.

สื่อธรรมะนี้ จัดทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสู่สาธารณชนเป็นธรรมทาน

ลิขสิทธิ์ในต้นฉบับนี้ได้รับการสงวนไว้ ไม่สงวนสิทธิ์ในการ
จัดทำจากต้นฉบับเพื่อเผยแพร่ในทุกรณี ในการจัดทำหรือ
เผยแพร่ โปรดใช้ความละเอียดรอบคอบ เพื่อรักษาความถูกต้อง
ของข้อมูล ขอคำปรึกษาด้านข้อมูลในการจัดทำเพื่อความสะดวก
และประหยัด ติดต่อได้ที่ คุณศรชชา โทร. ๐๘๑-๕๑๓-๑๖๑๑ หรือ
คุณอารีวรรณ โทร.๐๘๕-๐๕๘-๖๘๘๘

